Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дешш ◆ ШИНАРА, 27 ДЕКАБРЬ, 1983 ШУ ◆ № 155 (6877). ◆ Мах 3 кеп.

Селхан ший боях дIаболабир Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумо.

Цига дийцар «1984 шера СССР экономически социальни дегIаахара Паччахьалкхен планах», «1984 шерарча СССР Паччахьалкхен бюджетах» дола дешаш.

Пленуме дакъа лоацараша чIоагIа теркам тIабахийта йийшар КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова къамаьл дара кийчъяь хина текст. ЦК Пленуме дакъа лоацаш хиннараша йизза хьаллаьцар цу лоархIамеча политически документа положенеш а выводаш а.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1983 шера 26 декабре болх бе йоланзар КПСС Центральни Комитета оргIанара Пленум.

Пленумо ладийгIар СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Госплана председатела Н. К. Байбакова «1984 шера СССР экономически социальни дегIаахара Паччахьалкхен планах», СССР финансий министра В. Ф. Гарбузова «1984 шерарча СССР Паччахьалкхен бюджетах» яьча докладашка.

Пленуме дакъа лаьцараша чIоагIа теркам тIабахийта йийшар КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова къамаьл дара кийчъяь хиина текст. Пленешка къамаьлдаьраша йизза хьаллаьцар цу лоархIамеча политически документа положенеш а выводаш а, уж принципиальни лоархIам болаши ерригача партийни, советски, боахама органий, общественни организацей, ерригача къахьегама коллективай балха ларде оттае езаш хилар белгал а доаккхаш.

Новкъоста Ю. В. Андропова выступлене текст кепайоазон тIа арайоаккх.

Пленешка къамаьлаш дир: н.н. В. В. Гришине — КПСС Московски горкома хьалхарча секретара, А. П. Ляшкос — Украински ССР Министрий Совета председатела, Н. Н. Слюнькова — Белоруссе Компарте ЦК хьалхарча секретара, К. М. Багирова — Азербайджана Компарте ЦК хьалхарча секретара, П. П. Гришкявичуса — Литва Компарте ЦК хьалхарча секретара, Л. Н. Зайкова — КПСС Ленинградски обкома хьалхарча секретара, А. Аскарова — Казахстана Компарте Чимкентски обкома хьалхарча секретара, М. С. Горбачева — КПСС ЦК секретара, С. А. Афанасьева — еза-йоккхача а транспортни а машиностроене министра, А. В. Власова — КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара, Л. А. Горшкова — КПСС Кемеровски обкома хьалхарча секретара.

КПСС ЦК Пленумо дийцар организационни дешаш.

ЦК Пленумо КПСС ЦК Политбюро члена кандидаталлара членалла баьхар новкъостий В. И. Воротникови М. С. Соломенцеви.

ЦК Пленумо КПСС ЦК член новкъост В. М. Чебриков КПСС ЦК Политбюро члена кандидаталла хоржар.

ЦК Пленумо КПСС ЦК член новкъост Е. К. Лигачев КПСС ЦК секретаралла хоржар.

Пленум дIахо болх беш я.

ЦХЬАЙТТАЗЛАГIА ХОРЖАЧА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА КЪАМИЙ СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА РСФСР-гара ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ СОСТАВ ЧIОАГIЪЯРАХ ДОЛА

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

«СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах» долча СССР Закона 25-чеи 26-чеи статьяшка хьежжа РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

РСФСР-гара цхьайттазлагIа хоржача СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара общественни организацейи къахьегама коллективайи ер вихкалаш юкъе а болаш, хоржамий комиссе укх тайпара состав чIоагIъе:

Комиссе председатель **Пушкарев** Виктор Викторович, шлифовщикий бригадир — В. Д. Калмыкова цIерагIча Московски счетно - аналитически машинай завода болхлой, инженерно - технически болхлойи гIулакхерча наьхен коллективагара, гор. Москва.

Комиссе председатела заместитель **Терешкова** Валентина Владимировна, советски кхалнаьха Комитета председатель — советски кхалнаьха Комитетагара.

Комиссе секретарь **Разумов** Евгений Зотович, КПСС ЦК организационно - партийни балха Отдела заведующе хьалхара заместитель — пачхахьалкхен учреждений болхлой профессиональни союзагара.

Комиссе членаш:

Беляева Елена Сергеевна, йоккхагIа вола Iилман болхло — СССР Iилмай Академе СибарегIен отделене цитологеи генетикан Института Iилман, инженерно-технически болхлой, къахьегамхойи гIулакхерча наьхен коллективагара, гор. Новосибирск.

Борисов Иван Михайлович, агломератчик — «Тулачермет» Iилма - производственни объединене Iилман, инженерно - технически болхлой, къахьегамхойи гIулакхерча наьхен коллективагара, гор. Тула.

Владыкин Александр Алексеевич, каменщикий комсомольско - кагирхой бригаде култалхо — «Тындатрансстрой» треста № 573 йолча гIишлои - монтажни поезда болхлой, инженерно-технически болхлойи гIулакхерча наьхен коллективагара, Амурски область.

Егоров Георгий Михайлович, Ерригсоюзни шийлоIамагIа армена, авиацена, флотана гIо деш йолча общества Центральни комитета председатель — Ерригсоюзни шийлоIамагIа армена, авиацена, флотана гIо деш йолча обществагара [СССР ДОСААФ].

Галлямова Фанира Салиховна, машинашца доахни детта мастер — Башкирски АССР Дюртюлински района Башкирски АССР 50 шу дизара цIерагIча колхоза колхозхошкара.

Загревская Галина Сергеевна, мастера гIонча — «Веретено» яхача кIадаш деча фабрика болхлой, инженерно - технически болхлойи гIулакхерча наьхен коллективагара, гор. Ленинград.

Гнатова Анна Яковлевна, боамбех кIадаш деча комбината директор — СССР 50-шу цIерагIча боамбех кIадаш деча комбината болхлой, инженерно - технически болхлойи гIулакхерча наьхен коллективагара, Ростовски областа гор. Шахты.

Исаев Виктор Федорович, колхоза председатель — Московски областа Ленински района М. Горьке цIерагIча колхоза колхозхошкара.

Клюшкина Рената Гавриловна, крутильщица — «Стекловолокно» яхача производствени объединене болхлой, инженерно - технически болхлойи гIулакхерча наьхен коллективагара, Владимировски областа гор. Гусь-Хрустальный.

Коротнова Ольга Шарыповна, балета артистка — Бурятски пачхахьалкхен академически операн балетан театра творчески болхлой, къахьегамхойи гIулакхерча наьхен коллективагара, гор. Улан-Удэ.

Рыбаков Анатолий Яковлевич, машинаши прибораши еча болхлой профсоюза ЦК председатель — машинашъечен прибораш еча болхлой профессиональни союзагара.

Тезикова Клавдия Филипповна, лор-педиатр, — медицински болхлой, Липецки городской организаце профессиональни союзагара, гор. Липецк.

Царегородцев Анатолий Михайлович, токарь-расточник — Серго Орджоникидзе цIерагIча сов йоккха машинашъечен Уральски завода болхлой, инженерно - технически болхлойи гIулакхерча наьхен коллективагара, гор. Свердловск.

Чепалов Василий Ефремович, Красноярски края хьалхъя депутатий Эвенкийски автономни округа Совета исполнительни комитета председатель — пачхахьалкхен учреждений болхлой Илимпийски районни организаце профессиональни союзагара.

Шапиро Лев Борисович, КПСС обкома хьалхара секретарь — Хабаровски края Еврейски Автономни областной партийни организацегара.

Швецова Людмила Ивановна, ВЛКСМ ЦК секретарь — Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союзагара.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**

г. Москва,
1983 шу. 23 декабрь.

ЦХЬАЙТТАЗЛАГIА ХОРЖАЧА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА КЪАМИЙ СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-гара ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ СОСТАВ ЧIОАГIЪЯРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

«СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах» долча СССР Закона 24. 25, 27 статьяй лерда тIа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

ЦхьайттазлагIа хоржача СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете Нохч-ГIалгIай АССР-гара общественни организацейи къахьегама коллективайи укх тайпара вихкалаш юкъе а болаш, хоржамий комиссе чIоагIъе:

Хоржамий комиссе председатель:

Ахматова Раиса Солтмурадовна, Нохч - ГIалгIай АССР яздархой Союза правлене председатель — Нохч-ГIалгIай АССР яздархой Союзагара.

Хоржамий [illegible] датела заместитель:

Бураков Алексей Иванович, бурувдеттар — г. Грозне Старопромысловски района бурувдеттача балхий Старогрозненски управлене болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективагара.

Хоржамий комиссе секретарь:

Алмазов Исмаил Ильясович, КПСС обкома гIишлоаръяра отдела заведующи — Нохч-ГIалгIай областной партийни организацегара.

Комиссе членаш:

Арапханова Роза Зяудиновна, дешара даькъа заведующи — г. Назрана № 1 йолча юкъерча школа хьехархойи гIулакхерча наьхен коллективагара.

Беляков Алексей Васильевич, КПСС Грозненски горкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи — Грозненски городской партийни организацегара.

Вазаева Маруся Вахсултановна, штукатур — Гудермесски района № 6 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективагара.

Горин Василий Герасимович, йоккхагIвола агроном — Наурски района Ленине цIерагIча колхоза колхозхошкара.

Гулаева Тамара Саидаевна, баьцадаараш кхедеча бригада бригадир — Грозненски района «Пригородный» совхоза болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективагара.

Кузьмичева Ирина Евгеньевна, лаборант — Заводской района Ленина цIерагIча Грозненски мехкадаьтта чакхдоахача завода болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективагара.

Лукьянов Вячеслав Васильевич, ДОСААФ Нохч-ГIалгIай областной комитета председатель — армена, авиацена, флота (СССР ДОСААФ) гIо дара йолча Ерригсоюзни шийлоIамеча общества Нохч-ГIалгIай областной комитетагара.

Любова Александра Семеновна, агроном — Шелковской района Ленина цIерагIча колхоза колхозхошкара.

Маслов Александр Васильевич, слесарий - сборщикий бригадир — Шалински района «Пищемаш» яхача Аргунски завода болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхера наьха коллективагара.

Олейников Геннадий Гаврилович, Нохч - ГIалгIай облсовпрофа председатель — профессиональни союзай Нохч - ГIалгIай областной советагара.

Пачаева Яхита Магомедовна, продавец — Урус-Мартановски районни потребительски обществагара.

Яндиев Макшарип Алиевич, бурувдеттар — Малгобекски района бурув тохара балхой Малгобекски управлене болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективагара.

Эльмурзаев Герсолт Хасанович, ВЛКСМ Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь — Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза Нохч-ГIалгIай областной организацегара.

Энгинаева Залпа Хасановна, бригадир — Надтеречни района «Новогорский» совхоза болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективагара.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. ВОКОВ.**

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

гор. Грозный, 1983 шера 23 декабрь.

Викалаш оттабар

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча комиссийта юкъебохийта викалаш белгалбахар дIахоьхьуш да республике. Вахташ дIайолаялаехьа, деакъа хана хулача собранешка яхаш цIераш йоах дикагIа болча болхлой, интеллигенце викалий.

Нохч-ГIалгIай АССР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара йолча комиссена юкъебахийтай Назрановски № 1 йолча городской юкъерча школа организатор Арапханова Зяудина Роза, Наурски района Ленина цIерагIча колхоза агроном Горин Василий Герасимович. ДОСААФ областной комитета председатель Лукьянов Вячеслав Васильевич, Шелковской района Ленина цIерагIча колхоза агроном Любова Александра Семеновна, Малгобекски УБР бурувтохара мастер Яндиев Iаьлий Макшарип, Надтеречни района «Новогорский» винсовхоза бригадир Энгинаева Залпа Хасановна, Грозненски района «Пригородный» совхоза баьцадараш леладеча бригада бригадир Гулаева Тамара Саидаевна, Урус-Мартановски райпо продавец Пачаева Яхита Магомедовна.

СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете хоржамаш дара № 398 йолча Гудермесски хоржамий округа комиссена юкъебахийта оттабаьб Наурски района «Красное знамя» яхача колхоза тракторист Аюбов Василий Сеидович. Наурски района «Победа» яхача винсовхоза ВЛКСМ комитета секретарь Киреева Наталья Владимировна, Ножай-Юртовски района Калинина цIерагIча колхоза тхьамдаладер Сайтханова Адакат Хамидовна, Советски района «Новая жизнь» яхача колхоза тхьамдаладер Тазабаева Совдат.

Нохч - ГIалгIай АССР-гара цхьайттазлагIа хоржача СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара йолча окружной комиссента нах юкъеухийтилга дIадоладеннад. № 674 йолча Назрановски хоржамий округа комиссена юкъебахийта оттабаьб КПСС Назранен райкома шоллагIа секретарь Егоров Сергей Николаевич, № 3 йолча Назрановски райбиблиотека заведующи Муцольгова Тухана Амнат, Назрановски мельзавода балхахо Оззиев Хьусена Мухьмад, парте МагIалбика райкома шоллагIа секретарь Албагачиева Дзархмата Тамари.

№ 675 йолча Наурски хоржамий округа комиссена юкъебахийта оттабаьб КПСС Наурски райкома шоллагIа секретарь Сундуков Анатолий Николаевич, Надтеречни района «Верхненаурский» совхоза шофер Дажикаев Юнус Мовдиевич.

№ 676 йолча Ножай-Юртовски хоржамий округа комиссена юкъебахийта оттабаьб Ножай-Юртовски района Гагарина цIерагIча колхоза тракторист Болотов Ризван Имамшейхович, КПСС Ножай - Юртовски райкома секретарь Дзейтова Джабраьила Лида, Ножай-Юртовски района Ленина цIерагIча колхоза тхьамдаладер Бегоева Белиса, Гудермесски горсмешторга продавец Доиуев Саид-Эби, Гудермесски горбыткомбината парикмахер Коваленко Наталья Сергеевна.

Парте Шалински райкома шоллагIа секретарь Демильханова Мария Зелутдиновна юкъеяхийтай № 678 йолча Шалински хоржамий округа комиссена. КПСС Заводской райкома секретарь Гетта Алла Александровна комиссена юкъеяхийтай № 669 йолча Заводской хоржамий округе гIолла. Парте Старопромысловски райкома шоллагIа секретарь Недельнова Любовь Леонидовна комиссена юкъеяхийта оттаяьа № 671 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла. КПСС Грозненски райкома секретарь Битарова Ляля Андарбековна комиссена юкъеяхийтай № 672 йолча Грозненски юрта хоржамий округе гIолла. Цу округе гIолла окружной хоржамий комиссена юкъеяхийтай комсомола Грозненски райкома статист Исембаева Заира Адамовна. «Красный молот» завода токарь Жмакин Виктор Еремеевич комиссена юкъевахийтав № 668 йолча Ленински хоржамий округе гIолла.

ДИКА ТОЛАМ

«Ростовэнергоремонт» яхача производственни предприятена чуйовгIеча Грозненски участкар коллективо укх шера тхьоалагIча декабре дерригача технико - экономически гьоптамий пятилетка кхоалагIча шера задани кхоачашъяьй. Вай республикерча теплоэлектроцентралий оборудованене дукха ремонтий цхьааран карда йоахаши белхаш дьуд участка коллективо.

Социалистически яхье моашкара хьокхам телаш къахьег укхаза сварщика Уваров Николая, слесараш Рябых Владимира, Шарлай Владимира, бригадира Садаева Вахьс. Цар шоай балха нормаш 115—125 процент кхоачашъю.

Х. СУРУДЖАНЦ.

Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза № 1 йолча шурий ферма коллективо 16 декабрь хьатIаоттош кхоачашъяьй карарча шера пачхахьалкхенга шура йоххара план. ТIехихоачашъяьй во дулх доххара плана. ХIанз укх деношка пятилетка диълагIча шера чотагIа къахьегаш я ферма коллектив.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) доярка Умаева Байсари, ферма заведующи С. С. Бахарчиев, техник-осеменатор Ажигова Зина, доярка Бисиева Яха, колхоза зоотехник Асаев Къоаси.

И. ПЛИЕВА сурт.

Областной партконференце делегаташ

Коммунист Матиев

Кулгаш... Халкъа кицо йоах: «БIаргашта дукха хийтад, кулгаша хьададь». Поэташа, йоазонхоша чIоагIа хестаду шоккаш йоахка кулгаш. Балха кулгаш-м хестаде а доагIа. Бакъда, таханарча болхлочун кулгаш дукха ларгаш хилац инженерачул. ХIана аьлча, вай а чIоагIа йоахко ю хIара къахьегамхочун болхма хулла аттача бакхара. Хьаьнал къахьега кулгаш долча сага ховрга вахара хам бе, турпалхочун боарза тIа зизаш дахка, новкъост мархIа волла, тахан дуне эккхийта лерхIаш хорш ена хьувзача империалисташта машар, адамаш вравз бахьанце герз бе а делла дукхьалвала.

Иштта кулгаш дола саг ва, шоана сурта тIа гуш вола Матиев Хьусена Суламбик.

1958 шера «Чечнигстройтрансе» балха вера 19 шу даьнна зIамсаг. Цу хана ник лех дизача кулгаша бе деллар машина ко.

Сийлахь-боккха Даймехка тIом чакхбаьнначул тIехьагIа, хьалхийначе магийча нахах ва Суламбик. ХIаьта цун ноахал къахьегама хьацара чам дика бовзаш хиннад. Пхийттара ваьнначе гIоне ба-бе балхаш даьд Матиева. Амма цун безам тIаозаш яр водителе специальность. Цудухьа деша отт из шоферий курсашка. Уж ваьлча, лакхе ма аллара, машина тIа балха вода.

Бевзаца бу Суламбика шийй болх, боча лелаю цо машин. Нахаца тоаш, Iаьерза, гIо де ний чу вола, балхах ца къехка зIамсаг воаллу коллектива. Цо хьинаре дакъа лоац общественни балха юкъе, шийна тIадилла цхьа декхар дизза кхоачаш ца деш дитац. Цул совгIа, къонача водитело дикка теркам бу шийй идейно-политически кхетам лакхбара а.

1964 шу дика дагадоагIа Суламбика. Цу шера цун вахаре Iалаьмате лоархIаме цIей хилар. 25 шу даьнна зIамсаг сийлахьча Ленина парте мугIарашка дIанийцар. Цу хана дена коммунист яха еза цIи лаьна лелаеш хьавоагIа Матиев. Тахан из ва паркома, КПСС Заводской райкома бюро, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома член.

19 сагех латт Матиева кулгалду водителей бригада. Барттайна, шийй декхарех лоархIеш коллектив я из. Атта дац дела мовхьаш кхухьача машинаш тIа болх бе. Цар тIа болх бе-м дIатIабитац йоккха опыт йола шофераш мара. Царех ба коммунист Вахабов Шамал, Хаджимурадов Мухадин, Аслаханов Вала, Садакиев Мухарбик, Хаджимурадов Ризван, иштта кхыбараш а. Уж санна болча нахах бал из — коллектива тIум. ХIана аьлча, цар чIоагIъю бригада цхьоагIо, зIамагIа болча новкъостий йоакхо ю, хIаьта декхарлонаш гойтачунгара шийй декхар дизза кхоачашдеита хьадех.

Цхьан нарядагIа болх беча коллективе цхьанне во къахьегаш хилча из Iатк ерригача бригадаьа. Тlаккха из лаш наха.

Денисултанов Пупи, Темиев Альмада леладер лаьзар Матиева бригадо. Уж воакъостий балха хана салаIара чIоагIа тIера бар. Цкъаза вIалла балха хьа ца боагIаш а моттигаш нийслора. Суламбика цкъа-шозза къамаьл хиннадар царца, амма воаш дерг дуларгдолаш бацар. ВокхагIа болча шоферашца дагаьлар бригадир. Бригада собране дувца лаьрхIар балхах къехкарий дош.

Гулбеча водителаша дукха дувцанзар. Пупена, Альмада хьехараш а даьзар, коллективо хоадамболаш аьлар: болх лерттIа хьабе, да бой, вай къастаргда.

Новкъостана нийса кхетадар коллективо шоашкара дIадехар. Цул тIехьагIа кхы гIалат а бовланзар.

Массанел хьалхе балха хьавоагIа Суламбик. Бригада хьаялехьа дукха да цун де дезараш. ХIаранена дийнахьа бе беза болх хьалхбе беза, машинай технически хьалаге хьежа еза. Шеввар дIавахача, эттара тIехьа араваал гаражера бригадир.

Матиева бригада № 2 йолча гIишлон материалий комбинатера кирпишкаш гIишлош хьалъеча моттигашка дIакхухьаш я. Из чIоагIа бехктохаме гIулакх да, хIана аьлча водителех тийша да кирпишкаш хиннахьа объекташ йолча дIаккоачалр. Из дика кхетаду Суламбика а цун новкъостaшa а. Дийнахьа шиъ рейс е мара ца езача царех дукхагIчар кхоъ ю. ХIаьта цхьадолча денош на бригадиро диъ рейс а ю. Бакъда, укхаза бригадо план кхоачашъяра Iатаьарг а доцаш гIулакх нийслу. «Чечнигстройтрансаца» аьча вIадах, комбинат денхарийла я Матиева бригадаль дийнахьа 117 эзар кирпишкаш Iалашъе. Амма хьалха цо хийла 70—80 эзар мара хилийтацар. Суламбик цу хьакъехьа комбината директор волча, парткоме вахар. цхьаь баьхда вргадоалаш хIама дацар. ТIаккха коммунисто из дош оттадир парте Ленински райкоме. Цу тIулакха оарцагIа ваьлар шоллагIа секретарь. Кастта гIулакхаш тоадела.

Цу масало къаьгга хьагойт Суламбик балхах дог дазаш, цун уйла ер, ше коммунист хиларга хьежа, моллагIчунгара болх лерттIа хьабар хьадехаргдолаш саг волга. Иштта къахьегама тIера, бакъдар хьаллоацаргдолаш, харцонa дукхьалвалргволаш из волашдаь сий ду, лоархI, веза наха Суламбик. ХIаьта Даьхено лаккха мах баьб цун къахьегама. Матиевна еннай «Знак Почета» яха орден.

Йоккха опыт йолаш шофераш ба Матиева бригадера бараш. Цар из камаьрша еъ гараже балха баьхкача къонача водителашца. Дика хьехамчаш ба Вахабов Шамал, Хаджимурадов Ризван. Тахан Суламбика чIоагIа баркал яхаш ба Габаров Ахьъяд, Хаджимуратов Адам. Цо царех бокъонца бола водителаш баьб, езалийтай шоаш хержа специальность, къахьегам.

Дукха дувца йиш я Матиева Суламбиках, хIана аьлча, нах безаш, наха везаш саг ва из, вахаре депаленикъ лувцарех ва. Цудухьа хержав из Заводской райнерча коммунисташа XVIII областной партийни конференце делегаталла.

М. ВЫШЕГУРОВ.

Шиш бола бригадир

Гудермесски медынструмент заводе дикагIчарех лоархIаш я Къахьегама Сийлен III степена ордена кавалера коммуниста Г. Ф. Кириченкос кулгалду бригада. Цу коллективо массе а хана тIехкхоачашъю планаш, тIаьйца социалистически декхараш. Продукци арахецара хIара беттара план бригада хадданза тIехкхоачашъеш хьайоагIа, продукци дикал лакха я, къахьегама овсарле лакхъеннай лийрхIачул 3 процент совгIа.

— Цхьан нарядах болх беш хиларо чIоагIа гIо ду планаш тIехкхоачашъе, дисциплинех бехктохами чIоагIбе, — йоах Галина Федоровнас. ХIара бутт чакхбоалаш балха ктогаш е гулду коллектив. Бригада совето балха юкъе дакъа лацарта хьежжа хIаранена йоагIеш йола моттиг а алаш я хьожаду. ХIаьта укхаза теркаме эц къахьегама овсарле, продукце дикал, дисциплина.

Иштта вIаштIехьдаьккхача гIулакхо дикка пайда а лу. Бригада хIара члена бехктохам лакхлу, цхьаннена а лац шийгара ледарло гойта, ше бахьаьце ерригача коллектива толамаш лохагIа хилийта. Цудухьа бац бригаде прогульщикаш, мекъабараш, талмаста болх бераш. Масса за шоай декхараш дизза, лерттIа кхоачашду токара Бажиев Рамзана, фрезеровщикаша Часников Валерес, Никитина Татьянас, Чечета Татьянас, токарь - револьверщика Макеева Людмилас, иштта кхычар а.

Коллектива барт чIоагIбер, болхлошта шоай говзал езайолийтар бригадир я. Кириченко Галина Федоровна дика организатор а хьехамча а я. цун дика бола шийцара новкъостий, царех доахкача гIулакхашка. оамалашка хьежжа болх бу царца, кхы а овсарегIа къахьегара уж тIакхувргбола хьалаш хьаду.

Хьинаре дакъа лоац коммуниста общественни вахара юкъе а. Новкъосташа из хержай слесарно - механически цеха партбюро секретаралла, завода парткома а КПСС Гудермесски горкома а член я из. ХIаьта дукхача шерашка беркате болх барах дукха ха йоацаш «НГIАССР заслуженни машиностроитель» яха цIи еннай цунна. Бутт хьалха хиннача Гудермесски городской партконференце XVIII областной партийни конференци делегаталла хержай Г. Ф. Кириченко.

Н. БОРИСОВ.

«Сердало» тIа дийцачул тIехьагIа

«ХIАНА ЛАЬГIЪЕННАЙ ШУРА»

Укх шера 1 ноябре «Сердало» газета тIа араьлар «ХIана лаьгIъеннай шура?» яха критически корреспонденци. Цу тIа дувцар «Чеченингушвино» объединенена чуйоагIача Малгобекски района «Кавказ» совхоза хьайбай боахаме нисдалийтача шенхаштача кхоачамбоацарех. Корреспонденце авторо белгалдаьккхадар тIехххьарча хана йоанкхеш йола шура геттара лаьгIъеннилга. Цу кхоачамбоацарий керттера бахьан дар доахан лерттIа ца кхабар. Цул совгIа тесса делайора совхоза кулгалхоша социалистически яхь. Кийчъаьяннацар. ферманй цхьайола корпусаш а.

Цу хьакъехьа «Чеченингушвино» объединене начальника А. М. Конева кулг тIа а долаш редакцега жоп денад. Цо хоам бу:

«Газета тIа кепатеха корреспонденци йийцай «Кавказ» совхоза производственни совещане. Цу тIа белгал мел даьха кхоачамбоацараш гIалаташи бакъхиннад. Моше концентрированни доакъар ца тоъаш хилар теркал а дац. «Кавказ» совхоза хьакхарч кхабара кхы тIа йохка лаьрхIад стандартагIа йоаца коартолаш, иштта комбикорм а. Цул совгIа, совхоза зоотехнически службана тIадехлад хьакхарч кхабара йолча рациона кошкий чIагIбилаш юкъейоалар. ХIана аьлча, цо торо хулийтаргъя кхы тайпа доакъар кходе.

Материала тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш нийсдалийтарахи эсала кулгалдарахи «Кавказ» совхоза директора выговор яьй.

Шун газета тIа дийца кхоачамбоацараш тIехьагIа ца нисдалийтари из материал йийцай «Чеченингушвино» объединене директорий совете».

Бригадни форма: опыти проблемаши

ДИКАГIЧАРГАРА МАСАЛ ЭЦАШ

Дукхагlча даьгне промышленни объекташ хьалъеш я номер итт йола специализированни гIишлош ю управлени. Цунца цхьана кIезига дац тха коллективо наха чубаха хьалдаь а хьалдеш латташ дола а цIенош.

«ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдинеи хьалер дукхагIеи хилийта!» яхача девизагIа шерра социалистически яхь а йоархаь къахьегаш я управлене коллектив таханарча дийнахьа.

ДIабахача цхьайтта бетта оаха ткоай низаша кхоачашдаь балхаш 2847 эзар сома маьха хилар, планагIа 2740 эзар сом долча. Коллективе 68 коммунистически къахьегама ударник ва, хIаьта коммунистически хьисапе къахьегама боламе даьха лоацаш 123 болхло, инженерно - технически балхахо ва.

ХIара бетта бригадийн участкай собранешка социалистически яхьа итогаш ю. Укхаза белгалйоах дикагIа толамаш даьха бригадаш, участкаш. ТIехьаоса коллективаш малагIаш я а хьеже, уж тIехьайисара бахьанаш тохк, уж дIадалара наькъаш лех.

Социалистически яхьа условешта юкъе керттера теркам тIабохийт гIишлон-монтажни балхаш кхоачашдара, къахьегама овсарле лакхъяра сапша къахьегамен производственни дисциплина лерттIа хилийтара деша а.

Укх шера хьалхарча ах шера кукха балха ха йийнай тхи управлене. Цун бахьан да — администраце пурамагIа тийна отпускаш, болхлоша яь прогулаш. Къахьегамен производственни дисциплина телхаерашца ма хулла машар боацаш оаха къовсам лоаттабой а таханарча дийнаьа хила доагIача бесса дика латтец из гIулакх. Укх шера хьалхарча ялх бетта 9 саго прогулаш ярах 32 сага-ди дайнадале, хIаьта укх тIеххьарча ах шера 23 саго прогулаш яьй, цох хул лехьа дайна 122 сага-ди. Администраце пурамагIа отпускаш тийна хиларах 113 сага-ди дайнад.

Харц хургдар оаха уж гIулакхаш тоадарь болх бац аьлча. Укх шера преми ца луш витав прогулаш ярах, дисциплина толхаярах вурийтта саг. ХIаьта вурийтта сага строги выговор яьй. ТIаккха массехказа дисциплина гIоха толхаь 22 саг балхара дIаваккха вийзав, профилактика Совете дийцад 27 сага дош.

Управлене лоархIамерча участкех цаI я цхьоалагIа номер яр. Цунна кулгалдеш ва прораб А. С. Арчаков. Укх шера къахьегама толамашка диллача хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайоагIарех я цу участка коллектив. ДIабахача цхьайтта бетта цо кхоачашдаьча балхий боарам 106 процент хилар, планагIа 1237 эзар сома маьха балхаш кхоачашде дезача 1320 эзар сома кхоачашдаьд цо. Шера декхар А. Арчакова участка коллективо цхьоалагIча октябре кхоачашдир, хIаьта хIанз 1984 шера март бетта чотагIа къахьегаш а я из.

Сево доахийт цу участка коллективага иштта дика толамаш? Эттара хьалхарча даькъе укхаза белгалдаккха дела болх беча наькъа йоакхо еш хилар. Цунна дола тешал да участка массе а йолча объекташка йIайха бытови помещенеш хилар, лаьккаленца дувзаденна балхаш деча наха гуйран-Iап хана бIоахбала монтажни будкаш яр, иштта наха кхача баа, куйг-юкъ дила, салаIа цIе уголок, кхийола помещенеш укхаза вIаштIехьъяхар. БIарчча бохалой городок я цига вагончиках латташ.

Кхоъ комплексни - монтажни бригада я участке балхаш деш. Царна керте латт йоккха опыт йола бригадираш В. Сорокин, Б. Котиков, Г. Солнышкин. Хьалхаргъя вай Б. Сорокина бригада. Цо шера гIишлон - монтажни балхаш дара план 107 процент кхоачашъяьй. ПланагIа 553 эзар сома маьха балхаш де дезача 532,5 эзар сома дир цар. Цу юкъа къахьегама овсарле лакхъеннай 60 процент.

Бригаде алаш наха юкъе дIаденнъ къахьегаме дакъа лацара коэффициентага хьежжа. Цу гIулакхо гIо ду къахьегама овсарле айеча, кхоачашдеча балхий дикал лакхъеча. Укх шера апрель бетта денз бригадни подрядагIа болх беш я из коллектив. Бригаде болаш ба шийй рационализатораш, из бахьан долаш кулг-мара деча балхий боарам 83 процент лохбеннаб цига.

Б. Сорокина бригадана нийсса къахьегаш я В. Котикова яр. ЯлхлагIча микрорайоне 206 квартирах латтаргдола наха чубаха цIа хьалдеш я из бригада. Цо [redacted] декхар 106,4 процент кхоачашдаьд. Из а бригадни формах болх беш я.

КхоалагIа яр я Г. Солнышкина бригада. Из хIанз болх беш я 80 квартирах латта наха чубаха цIа хьалдеча. Укх шера гIишлон-монтажни балхаш дара план 104,3 процент кхоачашъяьй цо. Март бетта денз я из бригадни формагIа къахьегаш. Уж кхо бригада къахьегамах лур аккордно-премиальни хьисапе долаш болх беш я. Кхоъ-йиъ сменни говзал йолаш ба бригадашкара 83 процент болхлой. Из бахьан долаш вIаштIехьдоал балха ханах дикагIа пайда эца, къахьегама овсарле дикача боараме хилийта. А. Аванесяни В. Шенкой санна бола монтажникашeи, М. Белови Л. Корчагина санна болча электросварщикашен цхьайтталагIча пятилетка кхаь шера декхараш кхоачашдаьд, хIанз уж болх беш ба 1984 шера май бетта чотагIа.

П. ДУДАРОВА,
СпецСМУ-10 къахьегамен алапен отдела начальник.

ИЗ ШИЙ МЕТТЕ Я

ДИКАЧА НАХАХ

Мала вергва такан Юнусова Мадинас ше болх беча тхьаьшинъ шера отделочни балхаш даь наха чубаха цIенош, кхийола гIишлон объекташ дагарвь. 1961 шера ера номер 101 йолча механизированни дIаюва лелача колоние Мадина балха. Цун хенарча мехкарий санна Юнусовай къахьегама биографи а яцар йIаьта. Шалински района Дуба-Юртара юкъера школа чакхъяккхарах дола аттестати, ахкан заманаьа балхадаьраш чуяцоча совхоза новкъостал дарах йола справки мара яцар цунга из балха йоагIача хана. ХIаьта гIишлонхо хила безам-м бар чIоагIа.

— МалагIа балха гоезал хержай Iа? — аьлар Мадинайга кадрай отделе. Штукатур хила безам болга дIаэйча раьза хилна дIанийцар. Юккъенца ученица йолаш болх бир Мадинас. Хийттача бесса атта яцар укхо хержа професси. Шех юелар а декхелар а нийслора цхьайолча хана. Да Юсап-м раьза вар йоIо хержача наькъа. Ше гIишлонхо хиларах тарра цо кхетадора Мадинас хержа балха говзал аттечарех йоацинга, бакъда, сийдолаш йоага дукхезза дийцадар цо йоIага.

ДIадахар бетташ, шераш. Юнусова Мадинас тIехдика каревэайир штукатуре говзал. Хьалха ше къинаргара балха опыт хьаIомаеш хиннаяле, хIанз укхан шийй а бар ученицаш. Иштта болх беш кхойтта шу даьлар. Дукха ха яале вахара моттиг хувцарце дувзаденна балха моттиг а хувца йийзар.

1974 шера Грозняерча номер цаI йолча цIенош деча комбинате эттар Юнусова Мадина балха. Укхан балха опыт йоккха хиларга хьежжа чоалханегIа доле отделочни балхаш деча участкецца хьежайора из бригадира. ХIаьта из бахьан долаш цIийнале везаш а хилецар. Мадинайна-м яцар ше ДСК балха еча дийнахьа денз эуаш, цун толамашта бIарг локкхаш комбината кулгалхой болга. Юххера а цар декарагIа Юнусоса бригадане керте эттар. Коллектив зIамигга яле е йоккха яле а атта гIулакх дац цунна кулгалде дезилга. ХIана аьлча, бригадира болх вIаштIехьбаккха, наха юкъе социалистически яхь йоархае хоаш хиларга хьежжа бул коллектива тоам. ХIаьта массагIа ва цун гIо эшаш, ца хоаш хьалкъденкха дезаш, чоехо е хьеста везаш.

Духьал штукатура - маляра говзал хилча тоъам ца хеташ Мадинай бригадерча мехкарша каревэайир шишша-кхоккха смени балха говзал. Хьоанаргба вай Ампукаева Тамара, Нагаева Iейна, Сунтаева Бирлант, царна штукатуриш малярши балхаш дарал совгIа, дика хов кирий рамашта кисташ тоаа, пена плитка тIаллтае, уйнашта гонаьха плинтуснаш тоаа. Уж балха говзалеш йолеш ва бригадера хIаравар. Уж балха профессеш шоай балташ дешо а Iомалай цар. Цу гIулакха инициатор яр Юнусова Мадина.

ХIанз Ленина цIерагIча проспекта 142 квартирах латта нийсоза вIаштIарадаьча цIеношка отделочни балхаш деш я Юнусова Мадиний бригада. Сатуева Тамарен Вераева ТIаусен корий рамашта йIоахала батарейшта басараш хьоакхаш боаки. Мазаева Аьсет цхьан цIагIа пленгус дIатеха а ьнна шоллагIча цIагIера кIийле нийсъеш йоал ХIаьта Татаева Сайдати, Нагаева Iейнен балконе тIа штукатурни балхаш деш боах. Массаьа а чуйнна ше-шийй болх беш ва. Кест-кеста хоз: «Мадина, ер иштта хила дезий», «Мадина, басар кхоачалуш латт», «Мадина, кухнера панель укх басарца йиъ дозагIа хургйий?» яхаш бригадерча мехкарьша ду хаттараш.

ХIаьта бригадира ше доаккхал деш дуаца шийй бригадерча зIара сагах. «Сай цIен дезал мо маре башка яц сона еккарех цьаьника а», йоах Юнусовас.

Тоъал ха а бригадо шийй нормаш 130—140 процентал чулхмаьа йоацаш кхоачашъю. Цкъабакъда, из иштта хиннадац массе хана. Нийсденнад коллективе къахьегамен производственни дисциплина телхаеш а, прогулаш еш а, балха тIеххьабуалаш а.

— Цхьа ши шу хьалха из, — яхаш дагалувц хIанз Мадинас, — ши йоI нийсъелар бригаде. Балха говзал яцар цар, хIаьта уж ученицаш хиларах тарра цар тIечIоагIбир оаха балха опыт йола нах. Дикка ма аьлар мехкарий балха баьхка, цкъабакъде хIама хара, балха къайленаш йоазара дукха тIакхуеш бацар Розан Фатимен. Из хоалора денна уж балха тIеххьабуаларца, хIара минут масвазе яле Iотуеш бега дIа ца къоалаш къамаьлаш дарца. Массехказа аз а бригадерча наха а къамаьлаш дарах, бола лерттIа хьа ца бой бригадера дIабоахаргба аларах хIама хилнацар. Цудухьа бригадни собране социамах тхоашкара уж дIабахар дийзар оаха кулгалхошкара.

Цу хана денз дисциплинаца дувзаденна дош кхы хьоаде дийзадац Юнусовай бригада. «Массаьа а цхьанненна тIехьа, цаI массаненна тIехьа» яхача девизагIа къахьегаш а из бригада. Цар дош дийнад хIанз шоаш отделочни балхаш деш доача цIен 70 квартира йола цхьа блок ер шу чакхдалале йистеяьккха. Шийй дош бригадо кхоачашдергхиларах шеко яц.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводе дукха болхлой ба хIанзделха пятилетка диъ шера задани кхоачашъяь. Царна юкъе хьалхалаттачарех ва токарь-расточник, коммунистически къахьегама ударник Наурузов Хизирий Руслан. Укх шера май бетта денз цхьайтталагIча пятилеткa тIеххьарча шера чотагIа къахьегаш ва из.

СУРТА ТIА: токарь-расточник Р. Наурузов.

Н. ПЛИЕВА сурт.

«Союзавтоматстрой» яхача Ерригсоюзни Iилмах-производствени объединене опытно-экспериментальни заводе къахьегаш я дукхаза а социалистически яхье котвузлаш хьавоагIа профгруппорг Виталий Иванович Швецов керте латта слесарий - монтажникий бригада. Виталий Ивановича коллектива къахьегам нийса вIаштIехьбаккха а, къахьегамен производственни дисциплина лоархIагIа ца йоалийташ дика лелае а, бригадецарча болхлой барт тоабе а, цар дагара хила а хар баьлан долаш лакхеча производственни хьонхаман къаьчай бригада.

ХIара бетта, хIара дийнахьа балха заданк йиллача хала хьалха а тIехдина а кхоачашъю слесараша-монтажникаша. Цудухьа тоъал ха я уж 1984 шера чотагIа къахьегаш боха.

СУРТА ТIА: В. Н. Швецов (хьалхарча плане) цун бригада членаш В. Д. Лохматов, Ю. Н. Нижевятин, Е. Ф. Ходин.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХУВЦАМАШ ХИННАДАЛЕ А...

Грозненски кондитерски фабрика болх бе йолаелча денз арахецача продукце ассортимент кердайоаккхаш дукха хувцамаш хиннад, хийцай тайп - тайпара оборудовани. Духхьал 1983 шера фабрике хьалъяьй материалаш лоаттаю мерда силад.

ХIанз фабрике хьалъеш латт дегустационни зал-столовш. КIезига балхаш даьдац оаха наьха къахьегам аттача бакхлара а. Иштта, патока, сироп механизированни хьисапе цехо хьачутергдола гIулакх вIаштIехьдакхларах торо хилар сменагIа виъ саг кхычахьа болх бергболаш мукъадалийта.

Дукха ха йовццаш болх бе йолаеннай фабрике зефир хьаеш йола лини. Цо вIаштIехьдоалийтаргда баха нах чам болча даарца Iалашбе. Кастта оаха болх бе йолайолийтаргйолаш я дени буси ши тони конфеташ арахеца йиш хулийтаргйола конфетни лини. цуница цхьайе дени буси ши тони мармелад арахецаргйола лини а я хIанз эксплуатаце дIаяла лерхIаш.

Нийсса хургдац дерригa производственни гIулакхаш тха дика да аьлча. ЧIоагIа хало оз оаха бийдал тоъал ца лоаттаярах.

Арахецача продукце дикал лакхъяра завода администраце партийни, профсоюзни организацешца цхьана дагаюлаш болх дIахьон а нийслу Госторгинспекце тха продукцена брак еш. Цун керттера бахьанаш да наст-наста оборудовани йохаш хилар, хила йоагIача бесса бийдал ца хилар, наха къахьега моттигаш тоъаш ца хилар. Дика латтац таханарча дийнахьа кадрашца дувзаденна гIулакх а. Бакъда, из тоадара наькъаш лохаш-м да тхо.

ХIанз са массехк дош ала безам бар оаконш укх шера даьхача толамех лаьца. Лакхе белгалдаь кхоачамбоацараш долаш дале а фабрика коллектива во толамаш даьхадац укх шера. Товарни продукце арахецара шера план 23 декабре кхоачашъяьй оаха. ХIаьта кондитерски изделеш арахецара план 21 декабре. Укх шера маьхала яьккхача продукце боарам ба 4246 эзар сома маьха, цох хул 101,7 процент.

Уж толамаш доахача юкъе хьинаре дакъа дихьар вокхагIа вола мастер Н. Селезнев керте латтача карамельно-бисквитни участка коллективо. ХIаьта Соломатина Зинаида Дмитриевна керте латтача карамельщикий бригадо шера декхар 26 ноябре кхоачашдаьд.

Б. ШАЙХАЕВ.
Грозненски кондитерски фабрика директор.

ХАНАЦА ГIА БОАХАШ

Доккхен чоалханех декхараш да тха треста коллективана хьалхашка латтараш. Цунга хьежжа бехктохкам дика кхета а беш къахьег оаха чаккдоалаш латтача цхьайтталагIча пятилеткa кхоалагIча шера. Укх шера планах 61 километр газопроводаш яхка езаш дар тхо. хIаьта дIабахача цхьайтта бетта яхкараш 57,5 километр я.

Укх шера март бетта Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета социамах 13,7 километр тишъенна газопроводаш хувца езаш яр треста коллектив, из социам оаха кхоачашбаьб хIанзалехьа.

Во толамаш даьхадац оаха республике бахача наха газ чуюллача а. Цхьайтта бетта 5475 квартире чуйиллай из, шера план 6500 квартира йолаш. Шеко яц шу чакхдалале газ чуйилла лаьрхIа мел хинна балхаш оаха чакхдоахаргхиларах. Цу юкъа кхоачашдаь гIишлон-монтажни балхаш 109,1 процент хилар.

КIезига балхаш дац шу йистедалале тха кхоачашде дезараш. ХIаьта из гIулакх лерттIа дIагIоргдац къахьегамен производственни дисциплина дика ца хуле. ХIаьта тха коллективе из телхаеш бола нах нийслац аьлча харц хургдар. ХIаране санкхетам дIакхачац из дарра хьалхашка латтача декхара мах бе. Дисциплина толхаь цхьаккха моттиг йитаяц оаха собрани а яь из гIулакх ца къоастадеш. Иштта укх шера март бетта грознерча номер цаI йолча СпецСМУ коллективе дувцаш дар участка начальник В. А. Янарсаев балха хана корта бохабу маларaш мелаш хинна хиларах дола дош. Новкъостий судо боагIа бехк бир В. Янарсаева. цунна шера йоагIаш хинна преми лургйоацаш социам бир. Цул тIехьагIа хийцар цо шийй оамал.

Нагахьа санна моалагIа вола болхло малараш мелаш моральни а материальни а таIазар дарах тоалургвоацаш хилча из саг цо болх беча участка, бригада коллективо дехарца къахьегама-дарбан профилакторе хьожаду. Цу хьакъехьа цхьа масал доаладергда аз. Грозненски шоллагIча СпецСМУ слесараш-монтажникаш Космынини Ибрагимови дания кхар санна къахьегамен производственни дисциплина гIоха телхаярах балхара дIабаха бийзар, хIаьта газосварщик Гончаров массеза корта болабу малар меларах къахьегама-дарбан профилакторе хьожаьвир.

ЧIоагIа лоархIам болаш хIама да сога хьаьттача дисциплина толхаьча сага доал ерригача коллектива собране дувцар. Цо торо лу новкъостанта хьалхашкара цун бехктохкам лакхбе.

Тха треста ерригача участкашна, подразделенешка вIашагIъехна болх беш я новкъостий судаш, профилактика советаш. Царел дикагIа лоархIараш я новкъостий А. А. Озиеви Д. В. Чапанови керте латтараш. Дисциплинах лаьца хIара квартале отчеташ тел участкай начальникаш тресте. Иштта дIаяхьхьача мероприятех тхона боккха пайда баьнаб. Хоалуш кIезигбеннаб дисциплина телхаеш бола нах. Цудухьа цхьайтта бетта къахьегама овсарле лакхъеннай 1,9 процент.

ХIанз сона цIераш яха лоора шоай къахьегамца коллективай сий лакха лоаттадеча, социалистически яхье дика толамаш доахача наьха. Уж ба газоэлектросварщикий бригадир И. Идрисов, Къахьегама Сийлен кхоалагIча степенен «Знак Почета» яхачен ордений кавалер газоэлектросварщик В. М. Доброшенко, слесарий бригадир А. Коровин, газоэлектросварщик А. Романченко. Цу нахьа маьнарло бахьан долаш тха коллектив дика лоархIайкр. г. Грознера къаьнара газопроводаш хувцаш. Йиллача ханал хьалха, цхьоалагIча октябре йистедаьхар оаха уж балхаш.

Заказчикий бехкагIа цхьадола кхоачамбоацараш а нийслу. Дикал лакха йола электродашк, кальце карбидн ханнахьа ца лоаттадар балха чIоагIа Iатть. Эшача материалашца Iалашъяь хилац заказчикаша тхога луш йола цхьайола объекташ.

Дукха ха йисаяц ер шу чакхдала, «Чечнигтазстрой» треста йоккха коллектив дог тийша я хьалхашка латтача декхарех лоархIаргхиларах.

С. АРЖИЕВ,
«Чечнигтазстрой» треста производственни отдела начальник.

ХЬЕХАМЧЕИ ЦО ХЬИЙХАРИ

Грозненски ремонтно-механически заводе фрезеровщикашта юкъе эггара дикагIа доархIачарех ва Рыбин Геннадий. Ший тамагIа а долаш продукци арахеца эггара хьалхарчарца боккъо лакхарех ва из. Цо ший опыт дIайовзийташ хьалхехьа фрезеровщикаш нттам ба заводе. ХIанз цо фрезеровщика товзал Iоназеш ва Мищенко Владимир. ХIанзалца лахлагIча разряда токарь волаш болх беш хиннав из. ХIанз смежни профессе караерзаеш ва Владимир.

Цу шинне а производственник кьокхаваш Iалаьмате дика да. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 130 — 140 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА: фрезеровщик Г. Рыбин цун ученик токарь В. Мищенкон.

Н. ПЛИЕВА сурт.

НАХА ЭША ТОВАРАШ ДИКАГIА ХИЛИЙТА

Грозненски радиотехнически заводо арахец халиъа чIоагIа эшаш йола радиоаппаратура электрофонаш радиоприемникаш. Дика боккха мах болаш я электрофонаш. Уж хила еза нормативно - техническа документацеи потребительски параметрашеи дIадехарашка хьежжа дика: дика оаз йоагIаш, тешшаме болх беш, дIатIахьежача эстетически куц долаш. Бакъда, из массаза а хилац ишта чакхдоалаш. 1976 шера денз массехказа торговн организацешна дIа ца эцаш йисай уж. ТIаккха уж дикагIа арахецара тIахьожам чIоагIбор заводе. Бакъда, дукха ха ялалехьа юха а хьалха санна во хьае йолайора уж.

Госторгинспекце НохчГIалгIай управлене Грозненски ЛГН-ца, цхьана тIехьхьара яьча проверкагIа «Ноктюрн-212» стерео яха электрофонаш дIачуэцара къаьстта решени йир. Уж электрофонаш заводе арахеца йолаьй 1982 шу чакхдоалача хана.

Производственник айпаш доахкаш хиларца электрофонаш брак йора. Цул совгIа тIера хова хьаль а яцар.

«ГIала» яха радиоприемник дикагIа я, из маьха дарегIа а дукхача нахага кхоачаш а я. Бакъда из брак еш а моттигаш нийслу. Масала, конструкци айп долаш хиларах «ГIала-407» брак йир 1981 шера. Продукци маьхала ялхара план кхоачашъяра отчетни даннашта тIера лаьхар 341,6 эзар сома маьха 21300 приемникаш. Госбюджета дохода дIачубелар дIабаьнкха 29,7 эзар сома бIаь пайда.

ХIанз «ГIала-410» яха приемникаш хьае йолаьй заводо. ДIатIахьежача хьалха хинначоа юхе хоагIа я уж. Цо болх мишта бу хьежар Госторгинспекце болхлой.

Заводе арахецача еррига цу тайпарча продукцех 60 процент совгIа яр дика я. Бакъда, цар дика хилар доаду вочар.

Фу бахьанаш да радиоприемникаш, электрофонаш, хоацца аьлча, из продукци дика а во а хилар. Заводе хьакхоачаш йола ЭПУ, ПКН-41, ПД-2К яха переключателаш, КТ-817 яха транзистораш, резистораш, Д-18 яха диодаш дика яц, къаьнара модель я. Предприяте тIахьожам ма боаргIара бац. Хьаэца езацар арахьара хьатIаяхьа уж хIамаш дика ца хилча. Из хоашше а заводо арахец дика йоаца продукци. Из бахьан долаш эе а ду. ХIаьта предприяте ше арахецаш йола оаз йоагIа усилителаш а дика яц.

Белгалдаккха доагIа электрофонаш квартира куц даккхара юкъейолхаш хилар а. ТIаккха вай лаккехьа хьоаль радиоаппаратура оатхалаш цу завода кхухьийтача предприятей кулгалхоша цу хIаман терко йой-теш?

Грозненски радиотехнически заводе-м дIайийю уж радиодеталаш техническа тIа хьожама штамп цар тIа латтадаь.

Укх тIеххьарча хана Госторгинспекце управлене дукха жалобаш ух бахача нахагара гарантийни ха чакхьлалехьа радиотелевизионни аппаратура телхой, из мастерскеша тоае дIаэца тигац, яхаш. ХIаьта бахьан да уж оатхалаш арахецача заводаша продукци айп долаш арахецаш хилар. ХIаьта ишта телха аппаратура дIаэца тигац цу предприятеца. Цар дIатIаэца тигац шоай бехк. Мастерскеша гарантийни аппаратурена ремонт ю, нагахьа санна шоаш бaьча балхах доагIар цу бехке йолча предприятеша хьатоккхаргдале.

ДIа-хьа тетташ а гарантийни ха чакхйоал. ТIаккха еха аппаратура цIеначчунца хувцара справка лац.

Радиотовараш тIа уж лоаттадара ха оттаиц. ХIаьта гарантийни ха ларкIа йолаш уж тика тIара вйдача дийнахьа денз.

Эцархочо товар эц, нагахьа санна гарантийни ха чакхьялалехьа, из талхе шийн из тоаергхилдарах теша а тешаш. ХIаьта тикаша радиотовараш доkх цар гарантийни ха чакхьяьнилга хоашше а.

Гарантийни ха йистелларах Госторгинспекце управлене болхлоша дукха радиотелевизионни аппаратура ца йохкийташ дIаьлиххар универсальни тика чура. Бакъда, ишта дIаьлиххa йоллаше а из йохка йолайир тика чу.

Цох лаьца йола материал следственни органашна дIаяхьийта ййзар.

Гарантийни ха чакхьяьнна радиотовараш дохкаш хилара доши къоастадаь даланза да. Республика торговле а кхычахьа а дукха я цу тайпара йола радиотелевизионни аппаратура. ДIахо йодача зама пох пайда эцара доп йоагIаш йолча инстанцешна гIолла къоастаде деза.

Б. БЕКОВ,
Госторгинспекце НохчГIалгIай управлене начальника заместитель.

Декхарех дика лоархIаяьй

КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленуме боккха теркам тIабахийтаб потребительски кооперацe системе юртбоахама продукци чакхйоахача дакъе Кхачан программа дегIайсалаяра. Цу декхарех дика лоархIаю вай республика. Вайцига юртбоахама продукци чакхйоахаш болх беш я бIарчча заводаш. ТолашагIа ярех лоархIаш я царна юкъе Нохч-ГIалгIайчен респотребсоюза чуйоагIа производственни комбинат.

Укх шера продукци маьхала яккхара боарам цхьайтта миллион сомаз тIехбаьнаб. Кооператораш 20 ноябре рапорт делар цхьайтталагIча пятилетка кхаь шере план кхоачашъярах. ХIаьта шу чакхдалале комбината коллективо дош деннад цхьа миллиони ши бIаь эзари сома маьха массехк тайпа продукци арахеца. ТIаккха из декхар кхоачашдара гарга а ба уж таханарча дийнахьа. Шерра социалистически хьаьрмай кIанз шу йисте далале ма могга дукхагIа продукци арахецара.

...Нийсача мугIарех, электрически сердалех къегаш транспортера тIа гIолла «Тархун» яхача мерзача хих хьалъюзаш дIаух шуцаш. Из хий чIоагIа хоатташ дIаэцаш да вай республикерча юрташка, городашка бахача нaха. Хий хьадифа эша бIьгаш комбината лоаттаю Арменера, хIаьта сироп-м укхаза хьаду. ЛаьрхIа йолча репептах кийчду «Тархун» яха хий. Деш буси 30—35 эзар шуша из хий арахец комбината чуйоагIача грозненски цехо. Продукце дикал лакха лоаттаю Муртазалиева ЛаьтIамт керте латтача йоакха йоачача цехо.

Мерза хий хьадеча цехана уллув я кондитерски хIамаш арахецаш йола цех. Чам бола олгаш хьаду цига коммунистически къахьегама ударникаша Ахмадова Маликас Смирнова Валентинас, ишта кхычар. Уж ба шоай гIулакх дика доазаш бола говзанчий.

Юртбоахамера баьцадараш дапа дохкара, уж хархара балхаш йистедаьнна тоъъал ха яле а чуйбина болх беш я консервни цех а. Укхаза хьаю чам бола аджика, тайп-тайпара закускаш, салаташ. Цунна цхьана цехе дIахьу производства болх соца а ца беш технологически оборудованена профилактически а планови а ремонт елга.

Укх тIеххьарча хана арахецача продукце дикал лакхъяларца дувзадена комбината продукци шерра йоазаш я вай республика доазонел арахьа а. Ишта укхаза хьаеча консерваш, мерзача хишта заявкаш яьй Псковски, Горьковски, Тульски, Ростовски, Свердловски областашкара. ХIаьта къаьстта теркам тIабохийт кооператораша гаьнарча Къулбасесе бахача наьха йоакхо еш. ХIара бетта эзараш белонаш япа ехна хIамаш, мерза хий, консерваш дIакхухьийу комбината царна лаьрхIа. ДукхагIа, дикагIа продукци арахеца гIерташ, къахьегама овсарле лакхъеш, бахача наькха хьашташ дизагIа кхоачащдеча шоай низи хьинари тIадерзадаь къахьегаш ба комбината болхлой.

В. РУБЦОВ.

IИлма — юрта боахама

ДААРЦА ЛОАРХIАМ БАЬ ЭНЕРГИ

Юрта боахам энергеца Iалашбар хIанзарча хенарча экономика керттерча декхарех цаI да. Вай мехка из мишта кхоачашду дувц АПН корреспондентаца Сопрасова Мариянаца къамаьл даш ВАСХНИЛ академика Северева Микаила.

— Тохкам а баь гучаьяьа йола доагора запасаш башха йоккхий яц дунеи тIа. ХIанз санна дукха уж дIаухийте уж, хетаргахьа, сарггарча 130 шера кхоачалургъя (иштa я США Iилманхой прогнозаш). ХIаьта а специалисташа чIоагIдеш да, юртбоахама культурай хьувкъам царга дIаяхийтача мехкдаьтта продукташкеи электричествагеи хьежжа хулаш хилар. Долче, е энергобийдал йоалла керда моттигаш хьаелда еза, е энерге керда хьасташ лаха [illegible].

— Церех малагIа хиръ ба дIахо йодача хана вай лакхача хьувкъанга кхоачадергдар?

— Сома хеталу, деррига а алкха юрта боахам энергеца Iалашбелга алсамдаккхара тIадига йиш яц аьнна. ГIулакх мишта латт аьлча, дукха керда энергоресурсаш юрта боахама чуйоалаяра кхы а Iалаьмате дукха расходаш е езаргъя. Бийдала дукхача тайпашта (мехкдаьтта, газ, кIор, руда) цхьан сома маьха бийдал тIатохара 3—4 сом капиталыни вложенеш е езаргъя. Цудухьа, доагор доакхха промышленность сихха дегIайоагIе а доагори энерги Iалаьмате чIоагIа кхояра декхар латт вайна хьалхашка.

Вай мехка отталь я юрта боахаме доагора энергетически ресурсех пайда нийсара эффективность лакхъяра йола Iилма - технически программа. Цу гIуланха хьаьйй ведомствашта юкъера Координационни совет. Цунна юкъебахаб ведомствайн организацейи, хIаьта ишта цу проблемашца бувзам болча академически Iилма - тохкамеи институтий викалаш. Теркалбаьб Iилманхой разработкаш мехка кхашкен хьайбай комплексашкен юкъарчал доацаш юкъекхуьлаьргъяраш а.

— Хоаш да, эттара дукхагIа энерги чулоацаш дола юрта боахама дакъа баьцовгIаш делар хилар. Цо дIалоац 80 процент совгIа энергозатраташ (хьайбаш леладеча 10 процент гаргга). Укхаза мишта къоастаергъя энерги кхоа [illegible] проблема?

— Эттара нийсагIа бола никъ — агроприемаш эргаьйа тоеяра, энерги кхоеш йола технологеш юкъеккувлар, доагора - энергетически затраташта оптимизаци яр. Цу лостамех балхаш тIанiзе а деш латт вайцига, хIаьта царех къахулар дика а да. Масала, лаьтта нохарца оаха а ца оахаш тIера цамдадаха доладаларо энерги лох а ю 35—80 процент доагор кходе йиш а хулийт. Лаьттан тIера тIоа цамдабоакх культиватораца - плоскорезаца, чизелаца е дискаца. Лаьттана эттара кIезигагIа обработка яра из способ толаме юкъейоалаяьй Казахстанерча баьх долча лаьтташка, Украинал Белоруссеи боахамашка.

ДIадода доагор кIезигдара новкъостал ду юртбоахама машинай балха режимашта автоматизаци яро. Цу тайпара системаш хьаяра дола хьал да тракторашн ши-шегIа лелаш йола юртбоахама машинаши низала тоатол хоада а ца а деш передачашта переключени еча гидростатически трансмиссеца Iалашъяр. Укхаза боала пайда ши духьа ба. Цхьа-дале, двигатела йизза нагрузка ялларгIа лакхлу балха овсарле. ШоалагIадале, беча балха единицага дIадода доагор лохлу.

СССР Нечерноземни зона юрта боахама механизаци электрификаци яра центральни Iилма-тохкама институто оттаьй «Беларусь» МТЗ-80А яхача трактораи КСК-100? яхача доакъар чуэцача комбайнаи сухален нагрузочни режимашта управлене яран автоматически системаш. Цар торо хулийт доагор 11 процент кходеи балха овсарле 20 процент лакхъеи. Механизаце Еррисоюзни институтаца цхьана цу институто дьа центробежни доагора регуляторашта кхы а нийсагIа настройка яра шоаш конструкровани яьча устройствана кхашкарча хьалашна тохкамаш. Двигатела конструктивни хувцамаш а ца деш кходе йиш и 12 процентага кхоачаш доагор.

Юрта боахама автоматизаци яра даькъера керда торонаш хьаел управлене автоматизировании системаш чуйоалаяро. Цу тайпарча системай элементни база хургъя микропроцессорех.

— Хоаш да, юртбоахама производстве радиационни излучени чуйоалаяро доагор чIоагIа кходарга догдоахилга хулийташ хилар. Фуд цу лостамагIа деш дар?

— Укхаза дикна пайдана хургдола хIамаш гучадаьннад. Белоруссе хьаьй мехкаца! мара йоаца юртбоахама лаьрхIа йола радиационни комплекс. Укхаза облучени ю молагIчана. Радиационни обработка яьчул тIехьагIа клетчатка йолча цунах сахароза хул, хIаьта облучене боарам созбаьлча — кIор. Метод дика я цо молагIча дахчая хIамаш еча промышленносте юхеюсача хIамаех а (дахчан гударгех, шолхех, гамех) доакъара добавкай хьисаве пайда нйбе йиш хулийташ хиларагIа а. ЦхьабакЪда, деррига латт целлюлозана расщеплени мишта ерлья яхача дешах. Цунна воздействи е йиш яц лакхача температураца, давленеца, концентрировани кислоташа. Из метод кхычарел тIех хилар хьагойташ дола керттердар латт цо энерги кIезига чулоацаш хиларех. Белоруссе кийчъяьй ишта гамма излученеи сихъяьча электронийи гIоаца кхох латтача цхьаланa обеззараживани яра метод.

— Фу хет хьона дукхагIа мехкашка вах чубаха цIенош, хьайбаш лоаттаду помещенейи йIехьара кийда йибеш йолча биогазни установках?

— Советски специалисташа даьча тохкамаца хьахьекхад, цу тайпара йола установкаш [illegible] бахьан вай мехка территоре доккхагIа долча дакъа перспективни ца хилар. ГIулакх мишта латт аьлча, хьайбаш чулаттача помещенешка метан сувсийта дукха энерги эш. ХIаьта метан ягарех хьахулаш йолча йIовхало духхьал хин расход юкаметта мара оттанц, хIаьта цунах яла гIойле а яц. Укхаза вай лех доазол дехьарча коллегаша лийцарех тара доаца вай наькъаш.

(АПН)

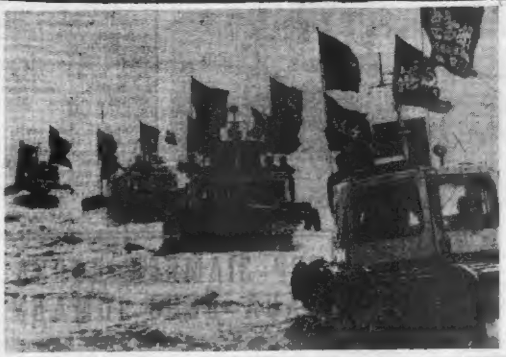

Доазол дехьара

Италии катерпай («Аккахате» яхача газета тIера хьайийцача сурта тIа) Нокигема рейде кхадалар. «Герзаш Iоадира тIехьарчи вахкана дукьала да тхо» — яхаш хадаьд плакатеш тIеи транспаранташ тIеи. Цу тайпара я Накасона кабинета халкъадухьахарчеи милитаристски политикана шоаш хьадда духьала хилар хьахьекхар эггара йоккхагIйолча японски керта болхлошеи гIуллакерча нахеи.

ТАСС фотохроника.

ПЛАНЕТАНА — МАЬРША СИГАЛЕ

Дуне ядерни туркаIа тIакхоачаде гIертача хIанзарча вашингтонски администраце милитаристски наькъа. Советски Союзаца конфронтаци лелаеча цун политикана деррига дунен тIа ю критика тIа-тIа чIоагIлуш латт.

«США-на а СССР а юкъера гIулакхаш хIанз санна во хиннадац цIаккха», — яхаш язду «Ю. Эс. Эй Тудей» яхача газета тIа политика Iилмаяра американски института директора Р. Барнета. Гучох, йоах цо, Советски Союз говма йолча Рейгана бIаргаш дайнад США-на санна деррига вашинге а ядерни тIемо бахьа нкерам вIалла хьетабеш из еце.

Ядерни герзий даькъера нкераме политика йитар декаш а переговораш ярца дунен халкъашта юкъера хьал кIаьддар дехаш а кIайча цIенага кхайкарал дьйд цIи хезача американски политически дейтела, сенатора Эдвард Кеннеде. «Аз доаждах хIанзарча администрацена миллионаш болча американцашта дагардар дIахоаргхиларга, ядерни арсеналашта доазув оттадара а гераш нонагIо кIезигдара а тIехьа хурхиларга», — аьлар цо Эн-Би-Си телекомпанена интервью луш. Сенатора хетар дагадоахкаш ба ВIашагIкхийттача Штаташа дукхагIйола нах. «Тайм» яхача еженедельника заказагIа общественна хетар техкача гучадаьлар, хаттараш даьча американцех, 67 процент бараш «ядерни тIом хьара нкерам кIезигбар» хIано керттера декхар лерхIаргa.

Англе, ФРГ, Итале «Першингаш» а тIьамаш дола ракеташ а дIауттае йолаекна ча США-с хьагойтар малхбузеневропейски мехкий а ВIашагIкхийттача Штатий шоай а шеррача общественноста дIадехараш вIалла теркая ца делга, хIаьта цо дIадех юккъал яхьа герзаш алсамдоахилга юхасоцадар. Малхбузен Европерча халкъех Вашингтона ядерни аманаташ ца деяга.

Хьалха хIама тохара дола американски керда ракетно-ядерни герз дIадоаргадара духьала тIайттаб Малхбузен Европа мехкашка. Герзаш Iоаделга мохьардаьнехлача Вашингтона а консерваторий правительства а наькъа духьала демонстрацеши митингаши ю Великобритане тайп-тайпарча районашка: Гренэм-коммонерча тIема базана юхе, Бирмингеме, Оксфорде, Бристоле, Дареме, кхыча городашка. Машара тIехьарча английски къовсамхоша Фаслейнерча тIема-форда базана тIадолха Iаьвкъаш дIалийцар, хIаьта цу базе чухаш да «Поларис» яха ракеташ тIайола хи вIал гIолла лела английски атомни лодкаш.

Харриса тохкама служба английски телевиденена лаьрхIа общественностага дьича хаттараша хьахьекхар, шоп деншача англичанех 52 процент бараш мехка ракеташ дIаоттаяра духьал болга, хIаьта 66 процент бараша дIадех английски лаьттан тIа дIауттае йолаь американски тIьамаш дола ракеташ ца уттаеш сопаслга.

«Европа а деррига дунен а ядерни туркаIага кхоачаде кийча йолча стратеге жерт-ваш хила безам бац тха», — йоах ФРГ боезаш болча дукхача общественни дейтелаша кулгаш яздаьча кхайкарал тIа. Машара тIехьарча малхбузенгерманиски къовсамхоша укх деношка тIа-тIа дукхагIа выступленеш ю шоай мехка яьлхагIа хIама тохара дола американски ракетно - ядерни герз дIанийсдара духьала. Цар мугIараштa юкъе ба бундестага а ФРГ лаьттай ландтагий а депуташ, профсоюзни активисташ, культура дейтелаш.

Машара тIехьарча къовсамхоша дIадех вай планета тIа цIена, маьрша сигале хулга.

ВО ГIОЗ

Европейски гоавра тIаваргIа американски баьре — цу тайпарча хIаманна тара хет Вашингтоне США-неи Малхбузен Европанеи юкъе леладу экономически гIулакхаш «Имперски сийле» а капиталистически дуней тIа хьалхара моттиг а лелаяра тIакхувча Рейгана администраце лелаеча гIулакхашка хьежжа я из образ.

Бакъдар аьлча, США амбицешк йолча цу уйланна цIенхаштта дуьхьале нийслу. Хьалхара хIама тохара йола американски ядерни ракеташ дIаоттаеча Вашингтоно мел яхар даь малхбузеневропейски мехкаш экономически гIулакхашта тIанхачача юхагIерташ да. Цу дакъе белгалдоалаш да цхьа хIама: американски оагIорахьара пачхьалкхен секретарь Дж. Шульц керте лаьтта вть министр хиннавале а, «юкъарча рынкаца» ВIашагIкхийттача Штаташа Брюсселе дукха ха йоацаш яьча переговорех хIама хиланзар. Малхбузен Европера геттара дикача сортах долча болата импорт яра Вашингтоно юкъедоладаьча протекционистски гIулакхашта цIенхаштте дуьхьала даьлар малхбузеневропейски мехкаш. Цар чIоагIа хIама техар хIана кризис тIаэттача малхбузеневропейски металлургена, цу отрасле хьабе болх боаца нах кхы а дукхагIа хулийтар. ВЭС мехкашта США-на хьерах тIатессор церна дуьхьала шоаш де доаIгар дергдa, аьна.

Юртбоахама экспорта субсидеш ела юхасоцадар. США-ра кхуьлкъа юртбоахама товарашта Малхбузен Европа кхIараш шерра хьаелла-ра американцаша дIадехарашта дукхалъяьлар малхбузеневропейски пачхьалкхенаш. ГаргарчаМалхбоалечера Африкера а малхбузеневропейски аграрни продукце традиционни рынкаш Вашингтон дIалаца гIерташ хилар а харидир цар.

Цхьабакъда, США-на а Малхбузен Европана а эттара ирагIа йола вIашдухьалекаш я валютно - финансови дакъе. Шийн мехка банковски учетни ставкаш йоккхагIа а еш, рейгановски администраце Малхбузен Европера капитал океанел дехьа Iалаьмате дукха дIайохьийтилга вIашIтIехьдаьккхад. ХIаьта цу хIаманна дуьхьала ца лаьча яланар американски оагIув массаза хьаллувцаш йола Англе премьер-министр М. Тэтчер а.

Малхбузеневропейски мехкашта шоашта а чIоагIа эшаш йола капитал шигара дIакхухьийт США, цига процентни ставкаш йоккхагIа йоландаь, хIаьта цо долларашi дукхагIа эшача кхоачаву. Цу хIамо долларий мах беэбу, американски валютица ю базарай дукхагIа вулийт. Экономически Iалашо йолаш яц доллара лакха курс, цул совгIа, специалисташа яхачох, из искусственни лакхъь я. Из бахьан долаш Малхбузен Европа мехкаша дукхагIа нйю бийдал а мехкдаьтта а, цох доллараш тедаш, торгови балансе Iалаьмате йоккхий дефициташ хул. Цу дерригне цар экономикана геттара доккха зе ду.

Дунен рынкашка къувсаца магаро сатем боабаьча США-с шийна могар ду шийн керттерча моастагIий поонцеш толхае гIерташ. ХIаьта шийн аргIанна Малхбузен Европа сатем байна хьувз экономически дакъе телха шийн гIулакхаш тоадара а хьабе болх ца хилар кIезигдара а рейгановски администраце политика шийна дуьхьаленаш уттеендаь. Ишта хьахул США-на а Малхбузен Европана а юкъера къоастас йиш йоацача экономически вIашдуьхьалений гIоз.

ВАШИНГТОНО ХЬАЛ А ЛУВЦАШ

Ший лоIамеча цу мехкара хьал толхаде а Африкански континента къулбехьенерча халкъашта неоколониалистски порядкаш качйохка а гIерташ. ВIашагIкхийттача Штаташа хьаллуьйцучу ЮАР расистски режимо Анголана дуьхьала агресси шеръю. Дунен напайоахо цу гIепа мах бу агрессе а НРА даьгьа бохьо йоацаш Преторе режима бIуво оккупаци ярах а ООН Кхерамзлен Совета дийцача деша итогий, ЮАР бехке еча. Ангола территоре тIара расистий оккупационни бIу сихен кхы къамаьл доишаш арабоаккхилга дIадийхача резолюцена тIехьа кхадж ца тессар алхха США делегаци мара яцар.

Цудухьа тамаш яц. Преторерча террористаца цхьана судо бехке бечар гIандаш тIа, гущ беце а, Вашингтонера империалисташ а баьгIалга. «Апартеида режима дакъе рейгановски администраце чакхйоаха «конструктивни» вIашн цхьана гIулакхаш леладира» политика, — аьлар ООН-ерча Танзане массазарча викало, — гIо ду юаровски расистий позици кхы а къизагIа хилийтара, керда агрессивни гIулакхаш леладелга царна хьалхадоах».

Дунен тIарча машара а кхерамзлена а кхерам тIатувсаш йолча къулбехьенафрикански агрессех дола дош ООН-е дуьцаш хиннача хана, дунен сообществана хеташ дар теркал а ца деш, Претори цхьаикха бахьан доацаш Анголана тIалетай аьлча кхоачам ба. 17 декабре Уяла яхача провинцера Ангола кортамухьален арме халкъа гераш царча нийй позицеш дIалуца гIертар юаровски бIу.

Цу цхьан хана Мулондо яхача пункта юххе ракеташ бомбаш йийттар. Преторе военщина маьрша бахача наха дуьхьала карательни операцеш чакхйоах. Вовбаь а човнаш яь а нах ба, цхьайола граждански объекташ йохаяьй.

Дагадохийтарга вай, 1981 шера август бетта денз юаровски военщина Кунене яхача анголевски провинцена оккупаци елга, хIаьта цигара ший бIу сига дIабоаккхилга ЮАР-гара дIадехаш ООН Кхерамзлен Совето тIайцача резолюцена вето яьр США мара яц.

Претори а Вашингтон а мичахьа кхача гIерт-хьогI? Американски непайоазоно къайла кхахьац. Ангола къулбехьене дIаIоагIлуш. КIай ча цIен новкъосталца расисташ цига марионеточни пачхьалкхе хьае дага болга. «Овимбунду республика» аьлла цIи тилай цох хIанзе, «президент» а лехаш — УНИТА террористически организаце лидер, ЦРУ мах телаш вола агент Жонаса Савимби. Цу тайпарча пачхьалкхенах Африка къулбехьенерча къаман - кортамукъален а прогрессивни а режимашта дуьхьала къовсам лоаттабара плацдарм а яь. Намибе патриоташ бохабе, неоколониалистски IаьдалагIа Намибийски проблема къоастае, Ангола халкъа правительство дIаякха уйла йолаш ба расисташи а уж хьалдуьйцушари.

О. ШИРОКОВ.
Н. АБРАМОВ.
С. КУЛИК.
(ТАСС).

ВАШИНГТОН. Къайча цIенна хьалхашка 4-ча денз 12 декабре кхочаш Машара Деррига дунен Совета Европе «Першинга-2» тIьамаш дола ракеташ оттаяра дуьхьала дунен халкъашта юкъера КIира кхайкаде аьлча аьлча рeшенагIа дуккха пач митинг хилар.

СУРТА ТIА: США администрацe Iоаьккхийбача герз Iоадара тIехьарча кхаьнка дуьхьале еш хиннача манифестане доакъахоша ядерни герз бомбарий хургдола символически сурт оттадаьй.

АП Телефото — ТАСС сурт.

ОРДЖОНИКИДЗЕ ЯХАЧА ГОРОДА ШИ БIАЬ ШУ ДУЗАШ

(январь, 1984 ш.)

Къулбаседа-ХIирий АССР. ГIорваьнийча революционера Серго Орджоникидзе цIи лелаеча города го а баь латт лоамаш. Города къахьегама сийле — металлургаш, машинашъераш, мебельъераш, электротехникаш. Города предприятеша хьаеш йола ши бIаь гаргга изделя мехка массе мIинге а итташ йолча доазол арахьарча пачхьалкхенашка а дIаухийт.

Сийлахь-боккха Даймехка тIом лаьттача (1942 ш.) халача деношка гитлеровций йоккха группировка йохайир Орджоникидзена уллув.

Ший 200 шу дизара накъабоагIа город къахьегаш, дезаш дага йолаш, ше хьабенача наьрхах доккхал деш, хургдолчунга хьежаш я. Из хьагуш да лоамашца йолча ахьа санна, шоай этажашца урагIдаха латта нах чубаха лакха цIенош долча микрорайонашца.

СУРТА ТIА: Орджоникидзе. СССР 50 шу дизара цIергIча майда тIа латт Къулбаседен-ХIирийче ший лоIамагIа Россена юкъеяхара сийна дегIа памятник.

Р. ДИКА сурт.
ТАСС фотохроника.

Спорт

ГАНДБОЛ

Чакхъяьннай маIача наза юкъера гандболах йола республикански хьалхале лиигара яхьаш. Царна юкъе дакъа а лоацаш къовсабелар «Труд», «Урожай», «Динамо» яхача республикански ДСО спортсменаш, пединститута, мехкдаьтта института студенташ, просвещене министерства «Юность» яхача ДЮСШ кхуврашбоагIараш.

Халача а дукха низаш дезача а цу яхьашка толаш хилар «Юность» яхача ДЮСШ спортсменаш, шоллагIа моттиг пединститута студенташа, лаьнкхар, кхоалагIа — мехкдаьтта института студенташа.

М. БАРАХОЕВ.

ЦАР КЪОНГАШ ДАЬХЕ ЛОРАЕШ БА

Эскаре гIулакх деш болчаь ноаной слет

Грознерча эпсарий ЦIагIа гулбенноб дукха истий, царна юкъе ба хано кортош кIайдаьраш а сел дукха ха яланза бола а кхалнах. Уж ба Советски Эскаре гIулакх деш болча кIантий ноаной. Уж берригаш а хьерчабер да царех хIаране воI кхарарча хана хьамсарча Даьхен, советски къахьегамхой кхерамзле лораеш латташ хилар. Ек бIухой оркестра музыка. Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа Котало яьккха 40 шу дизара хетаь йола Советски Эскаре гIулакх деча кагирдой ноаной городской слета доакъашхой чубоьлх заседаний зале. Царна юкъе ба тIема, ветеранаш, вай республикое дика бовзаш бола Советски Союза Турпалаш Иодис, Балтаев, Советски Союза Турпала, майора Аушев Руслана да Юсапа Султан, эпсараш, бIухой.

БIухой ноаной слет йолаялалехьа се къамаьл хилар хIанз эскаре гIулакх деш воI волча наьнаца, из я «Росгалантерея» яхача Грознерча объединене директор Куликова Галина Сергеевна. Слета хьакъехьа дувцаш цо аьлар:

— Тахан укхаза мел гулбенача ноаной къонгаш эскаре гIулакх деш ба. Из вай мехкарий хIара дIамигача сага Даьхен хьалхалхкара сийлахьа денхар да. ХIаьта эскаре водача сай воIа Андрейна ал сайна, хьехам бенна хургба укхаза гулбеначча берригача ноаноша а шоай къонгашта. Бакьда, цхьанна а наьна лац ший воI теръ бе а делла моастагIчоа духьалъотта везаш ха кхоачилга, тIом хулилга. Дукха ха йоацаш кхаь бера тха цIагIа. машиньнакъаш дехкача бригаде гIулакх деш вола Андрей вувцаш яр тхан цига кхаьча газета мIинг. Цох тхона хайра эскаре водаш оаха шийна даь хьехар Андрейс дин ца даьлга. Аз болх беча «Росгалантерея» объединене ба кагирхой а. Царех цхьабараш эскаре гIулакх де а ух. Дукха ха йоацаш оаха тхоай воI санна наькъавалхьхар эскаре вода Шапарило Саша. Цунна а берригача бIухошта а цIема сигале хилар лов тхона кхалнаха-ноаноашта.

Куликовас аьнца уж дешаш да слете дакъа лаца мел баьхача ноаной дегашка. хIара минута хIана дагац аьнна доаг ноаной дегаш шоай къонгех, берригача кагирхоех, тIема кхерам ба уж ишта доагадер. ХIаьта тIом яхар фуд царна дика а хов. Цудухьа безам бац царна сигален кIал тIема ала кхеташ бIаргаго.

Слета хьа а еллаш къамаьл деча НГIАССР военкома А. С. Шевченкос къаьлта хьагойт хIанз бIухой мугIарашка гIулакх деш болча кагийча нахьа ноаноашта Даьхен бизза къонгаш, хьалхебеча карагIдаьнмар, дIайха бар кал йоах царна. ДIайха баркал ца оалаш мишта Iа Советски Союза Турпал, майор Аушев, ЦIеча Седкъа орден ена Эскиев хьалхебача ноаноашта. Е хьаэцаргба вай «Атагинский» совхоза болхлочун Мунаев Адама дезал. Пхиъ воI эскаре гIулакх дара шоай вахар хетадаь хьамоагIа. Уж пхиъ а ага виллав кенах, царна наьна мIоахал тийшай. Кхебаь хьалъоттабаь Даьхенна дIабенааб. ГIаккхи мишта Iергза цу тайпарча ноаноашта дегIара баркал ца оалаш.

Эскаре гIулакх деш болча кагийча нахьа ноаной слет тIема духьалара протест а хинна дIаьттай.

Ноаношка моаршал хатта боагIа пионераш. Цар хIайхача дешаша дувц Грознера эскаре гIулакх де а бихка тIема а политически а кийчом отличникаш болиш гIулакх деча кагийча нахах. ХIаьта уж эскаре гIулакх де кийчбеча къаьстта а толамаш даьхад Старопромысловски райвоенкомато, цудухьа цунна сийнай карара кара тела ЦIе байракх. Иштта дика кийчо а йолаш эскаре вахав Хасбулатов Хьамзат хIанз дика гIулакх дарах отпуск а енна цIавайта цIагIа ва. Цо слете гулбенна ноаной тешабир шоаш Даьхе фиIла лораеш а лоракрг а хиларах.

ТIема вий кхайкаеш санна дек Советски Союза Турпала Аушев Руслана даь Юсапа Султана. Грознерски гарнизоне гIулакх дечар истий совета председатела Алеферина Тамара Тимофеевнай дешаш. Слет чакхйоалаш Грознерча гарнизона бIухоша хоза концерт гойтар гулбеннарашта.

С. АРЧАКОВ.

Ка 12 шо тика гастрономически отделе кассир йолуш болх беш я коммунист Атабаева Мария. Ший балхах иза я ешаш нийса лелабеш, общественни балхане хьинаре дакъа лоцуш хиларех шоай коллективе а йоьдарзоше а сий деш а лораш я М. Атабаева. Дахаш ю иза цо коммунистически къахьегама ударник яхе сийлен цIи лам а беш лелаю.

СУРТА ТIА: М. Атабаева.
З. БАТЧАЕВА сурт.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

БЕР ЗIАМИГА ДОЛЧА ХАНА ДЕНЗ IОМАДУ

Деша даха ха йоацача берий учреждененшка ловзараш та цIенхаштта теркам тIабахийтар бокха лоархIам бовлаш да. Дика вIаштIехьадаьхача ловзараша гIо ду кагийча берашта боагIаш бола кхетам балара. Цу гIулакха тIаберзабаь дукха болх бу республикера берий учреждененшка, уж чуйоагIача ведомствашка, просвещене министерство, совещанеш чакхйоах, вIашие дагабувл, выставкаш ю.

Къаьстта пайдане гIулакх дар укх деношка «Республикана берий учреждененшка ловзараш вIаштIехьдахарахи дIахо дIайодача хана уж дикагIа леладелга тоадара дезарехи» яхача темагIа химикий Дворецe республикански конференци хилар.

Конференце ше яьча доклада тIа просвещене министра заместитела Татиева АртагIа Лейлас дийцар республика берий учреждененшка ловзараш дерттIа вIаштIехь дахарах боалача пайдах а цу гIулакха йоакхо ца ена моттигашна берий сакхетам лакхбара юкъийтача лелабархех а.

Тайп-тайпарча ловзарешца кхетама болх дика лелабеш хиларах белгалъяьхар г. Грознера №№ 119, 127, г. Гудермесера № 4 иштта кхыйола яслеш-бешамаш. Берий учреждененшка долча хана ловзарашка гIолла боагIача бесса эстетически а кхыйола а кхетам ца луш хилча, школе дахачул тIехьагIа хала хул берий уйлаш кIоаргъе. Ловзарашдара болх боагIача бесса вIаштIехьа ца баьнкхача берий учреждененех дувцича хана цIераш яьхар конференце г. Грознерча №№ 31, 76 долча детсадий.

Деша даха ха тIаккхоачаш долча берий ловзарий балха боалам лакхбара наькъехи гредствасхи дийцар г. Гудермесерча № 4 йолча берий яслей воспитатела Л. А. Быстрицкаяс. Цо, наьна санна ладувгIарий теркам тIа олаши кхыйолча берий учреждененей болхлошта пайдане хургдолаши масалаш а кхуллаш дийцар шоаш ловзарашка гIолла берий сакхетам мишта лакхбу. КIоарга чулоацам болаш дар «Деша даха ха йоацача бераша деча сюжетно-ролевой ловзарашта кулгалдара формаши методаши товяр» яхача тема тIа Грознески педагогически училища хьехархочо Н. Н. Поповас дийцар. Цо къаьстача масалашна хьагойтар из мел маьлера гIулакх да.

Конференце дакъа лоацаш бараш дукхъал докладаш яхьаш баьхкабацар укхаза. Республика шийтта районера Iалаьмате хоза выставка яр укхаза. Воспитателаша, бераша, даьна-ноаноша цхьана хьаль хIамаш яр цига гойташ: тайп-тайпара тикилгаш, парикмахерскеш, медицински учреждененш.

ПТУ: къона болхлой кийчбу кхьоале

БОЛХЛО-СИЙ ДОЛА ЦIИ

Доккхий а бехктокхаме а декхараш тIадуж профессионально - технически училищашта: лакха дисциплина, политически сакхетам, шоаш каралаьцача профессех тIехдика кхеташ болча нахах латташ йола болхлой класса къона тIехье хьалкхеар.

Уж декхараш довзаш царех дика кхеташ болх беш я Грознерча № 3 йолча СГПТУ педагогическо - инженерни коллектив.

Укхаза дешаш ба хургбола токараш, фрезеровщикаш, электрогазосварщикаш, автослесараш. Эцаш мел йолча оборудованеца кийчъяь я училищера кабинеташ. Урокашка диафильмаш, кинофильмаш хьокха, тойтара пособех бизза пайда эца торо я хьехархой.

Белгала дика кийчъяь я спецтехнологе, материаловедене, технически черчене, химе, эрсий метта, историе, кхыйола кабинеташ. Хьехархошта Н. Н. Тисейкона, Ю. П. Сергеевна, А. М. Пестовна, Т. Х. Солодиловайна, Н. С. Паленовайна карагIдаьнна дика хIама да из.

Производственни дешара мастерашта юкъе дукхагIбараш тайп-тайпарча хана тха училище дийша баьнараш ба. Царех ва вокхагIа вола мастер Н. С. Игнатов, производственни дешара РСФСР заслуженни мастер И. И. Пронечкин, А. Г. Усик, Ф. М. Исламов. Иштта, училища чакхъяьккхачул тIехьагIа тайп-тайпарча индустриально - педагогически техникумашка дийша а баьнна укх шера училище болх бе цIабийрзаб С. К. Бравилов, С. Н. Заворотинский. Иштта, гучча тайпара, тхоашта эшаш йола кадраш оахош Iалашъю оаха.

Училище вIашагIъелла я Iилма - технически информаце бюро (НТИ бюро). Цун кулгалдеш ва училища директора дешара - производственни балха заместитель Ю. Д. Кузнецов.

Дика тоаль а кийчъяь а я хьехархочо а мастеро а болх бу моттиг, кабинеташ, дика лостам болаши эшаш мел долчунца Iалашо яь.

Бувзам ба тха Ленинградерча Iилма - технически информаце ЦIенца. ТIеххьарча хана машиностроене Iилмана а техникана а карагIдаьнна дика мел дар белгалдоаккхаш арадоалача Iилма-технически литература план яйт тхона цо. Цо гIо ду тхона арадоалаш мел дола керда литература довза. Тха балха эшаш а пайдане а дола уж книжкаш; Ленинградерча производства новаторий брошюраш, плакаташ хьадейт тхона цар тха заявкаех. Царех оаха тхоай балха бизза пайда а эц.

Цул совгIа, дика бувзам ба тха училища базови предприяти лоархIаш йолча «Красный молот» заводаца. Каст-каста тхо долча хьоашалгIа баьхке хул производстве хьалхалаттараш, коммунистически къахьегама ударникаш, завода администрацеиналаш. Царна юкъе С. Э. Умалатова, Шиянова, Брызгунов, завода партийни организаце секретарь Е. Н. Пучков, кхыбараш. Царгара дикка гIо хул тхона оаха беча профориентацини балха. Школерча кагирхошта болхлой професеш дукхагIа езаяйта, къахьегам безаш а цунна тIаккхуваш а уж хургболаш беседаш еш, кхыдар дувцаш училища викалашца цхьана хьинаре дакъа лоац завода ветеранаша, производстве хьалхалаттарьша. Боккъалдар аьлча, дешара-кхетама балха процесс тоаяра, бизза бола къахьегамхой а гражданаш а цу кагирхоех хьалкхебара дикка гIо-новкъостал ду «Красный молот» завода. Тха дешархошта практика чакхйоахача предприятей дикагIа болча болхлой, рационализаторий опыт кIоаргагIа Iомаяро, беча балха из юкъейоалаяро.

Дешар дIадоладенначча хьалхарча дийнахьа денз дешархой Iомабу дикагIа йолча технологех кхеташ из йовзаши хила.

Укх шера тха училища дийша оаьлар 204 саг. Царех 104 саго «4», «5» йоаккхаш дийшар. ХIаьта дIададахача шера иштта дика дешаш хиннар 92 саг мара вацар. ЛакхагIа йола балха разрядаш йоахаш училище чакхъяьккхар 46 саго, вешта аьлча, 22 процент. Отлично дийша ваьлар 11 саг, вешта аьлча, 5 процент. Дийша баьнарех 75 саг электросварщик вар, шоллагIча моттиге автослесараш — 59 саг, токараш — 40, кулгаца сварка еш бола электросварщикаш — 20, фрезеровщикаш 10 саг. Цкъарчоа хетадала тарлу дукха специалисташ ба уж ала, хIаьта а уж тоъаш бац.

Дийша балара дIалуш йола квалифицированни экзаменаш дика знаеш гойташ лу производственни дешара мастерий В. А. Гуркина, Н. М. Сапегина, В. А. Прохватилона кулгалдеча группаша. Из ла цу мастераша шоай дешархошта дика хьехаш хилар, болхлой къона тIехье хьалкхееча шоай бехктокхам бовзаш цар къахьегаш хилар.

Къайле яц профессионально - технически училище дешa доагIаш дола цхьадола бераш во дешаш а харцахьа лелаш а, школе совдаьлча мара тхо долча ца доагIаш хилар. Цуморча дешархоша дисциплина, законаш телхадеш харц гIулакхаш леладу. ДIададахача дешара шерал дукхагIа ба тха укх шера законa бокъонаш телхаераш. Цудухьа цу дешархошта дукхагIа тIахьожам лоаттабу оаха. Каст-каста милице, прокуратура болхлошца, «Знание» яхача общества лекторашца вIашагIкхетараш хул, беседаш ю оаха. ХIара дешархочунна тIачIоагIваь хьехархоех, мастерех, администрацеиналех хьехамча ва. Цу дешархошца беча а бе безача а балха дукха проблемаш я. Цудухьа училище педколлективо тIатеIIа къахьег цу «калача» кхувшбоагIарашна беча балха керда формаш балха юкъейовлаеш.

В. АХМЕТУКАЕВ,
СГПТУ-3 производственни дешара мастер.

ДIояхача заман тIехьодисача гIулокхашца—лира къовсам

ЭХЬ ДАЙНА ГIУЛАКХ

Вай партеси йачакхьалкхемон, хIаьта иштта В. И. Ленина ше а Советски Iаьдал эттача хьалхарча деношка денз Iалаьмате боккха теркам тIаахийтаб керда, социалистически дезал хьабора дема, цудухьа 1917 шу чакх а далалехьа арадаьхад саг йоалаярахи маьре яхарехи, хIаьта иштта берех кхалнахах дола къаьстта законаш.

Саг йоалаярахи маьре яхарахи долча декрето вIаши нийсъяьй маьреи сесагеи бокъонаш. Цхьанна а сага бокъо лацар цо саг йоалаечоа а маьре йодачоа а цхьаьна а тайпара воздействи е.

Уж принципаш йиза юкъейоагIа Советски Социалистически Республикай Союза а союзни республикай а саг йоалаярахи маьре яхарахи, дезалах долча законодательства КIийленашта, хIана аьлча цуй цхьоалагIча статья тIа аьннад, саг йоалаярах, маьре яхарах, дезалах долча советски законодательства декхар да: коммунистически морало, дезала юкъера гIулакхаш кхалсаген маIача сагеи шоай лоIамерча ларда тIа, материальни расчеташ юкъейовлача уйлай, дезала берригачлеxнаш вIаши безаш, лоархIаш, сий деш хилара принципай кIийлен тIа латта советски дезал дIахо чIоагIбар. Уж лакхе ювпа принципаш телхаераш уголовни порядкагIа бехктокхаме оз.

ХIана леладеш долча РСФСР Уголовни кодекса тIа цу хьакъехьара бехктокхам белгалбаьб 233 статья тIа.

Закона цу норма чулоацдиъ зулам: кхалсаг из раьза йоацаше маьре яхийтар, кхалсаг мараца яха раьза йоацаше из цунгара дIа ца ялийтар, кхалсаг цунна ловча моттиге маьре яхара новкъарле яр, сесаг яра кхалсаг йодаар.

Саг йоалаярeи маьре яхареи, хIаьта иштта дезала хьакъехьарча а дешай даькъе дукхха дика хувшамаш хиннад нохчийн гIалгIайн вахаре.

1982 а 1983 а шерашка судий практике нийсденнадаш дас - нанас е кхыча наха йоI низагIа дIаенна моттигеттара кIезига хиннай мара цара къаста безам бола саг мукъа ца йоалийташ йола моттигаш я.

Бакъда, из иштта дале а вIалла лоалуш дац вай хана саг йодаяр. Дувца дезаш а дац из тайна зулам обществана мел кхераме да, мел цIазра а во я да гIалгIай из Iаьдал. Мел гIелал, гIайгIа, бала тIаоттабу цо йодаьйча кхалсага, цуй даьшта, кхалсаг йоалаярца дувзаденна бIеха довнаш хинна, доккхий зуламаш даь моттигаш а кIезига яц.

1983 шера 26 апреле Ноjай-Юртара чIоагIа из а баь раьза йоацаше сесаг е лаьрхIа 1960 шера ваьча Ножаев Вахарсолта Магомед-Селаховича низагIа йодайир культура ЦIен методист йола 1965 шера яь Джамаева Анжелика Маилоевна. Ножаевна цхьана саг йодаеча юкъехиннав 1957 шера ваь вола Тесаев, 1962 шера ваь Тесаев Мовсар Мусаевич, кхы цхьаькха гучавалаза вола зуламхо.

Ше низагIа йигаршта духхьал долча бесса дувцаш хинна йодаь йоI хьаянкха а даьшка юхаялара а сарцагIдаьннад Iаьдал. Амма из даьшна юхакхаьчачул тIехьагIа цу тайпарча гIулакхашта юкъеухараша дай раьза бьоб из йодаьрашка йоI дIаяла. ТIаккха йоIо, ший даьша яхар а даь, лоткъам хийцаб. Следстве а суда а органаша нийса кхетадир этта хьал, цудухьа зуламхошта йоагIаш йоле наказанеш-йор.

Доаладаьча цу масалца дувзаденна белгалданкха деза, саг мел йодаьча моттигашка юкъеухаш а Iаьдалга а ца доеннхаш дош дукаде гIерташ а нах хулаш хилар. ХIаьта цхьаккха а моттиг яц уж нах йодаьча кхалсага доккха зулам дьчоа бехк бе гIертаи хинна. Цар тIа гIертте хьаллоац саг йодаьр, моральни а психологически а воздействи е болалу йиIий даьшта, цкъаза довнаш хьувш моттигаш а хул.

Цу тайпарча гIулакхашта юкъеухача наха леладеча законагIа леладе бокъо йоацараша лерттIа дIабакийтац судебни органий болх. хIана аьлча, харц тешалаш дайт цар нахага, лоткъамаш хувца а хувцийташ, хIаьта из хIама чIоаттIа новкъа да наха нийса кхетам балара балха.

Таханарча дийнахьа кIезига моттигаш я вай общественносто, цу даькъе Советаша а, цу юкъеухаш болча нахага хIама оалаш. Юстара латт цу гIулакха комсомол а, удабеча мехкарех хIара шоллагIъяр комсомолка йоллашехьа.

Лакхе белгалдаьккхар вай, цу дувцача зуламца дувзаденна кхыдола зуламаш а деш хилар. Иштта, НаьлгиевгIар Махьмада Iийсаси Ахьмада Бесланеи, шоашца хIана а гучаваланза вола саг а волаш, 1983 шера 20 январе дегIа чов а еш, йодаьй Назарен района Пхьилекъонгий-Юртарча школа пионервожати Цечоева. Саг йодаьраштея йиIий даьштеи юкъе дов а хинна цхьа саг вийнав.

Саг йодаьраша даьча зулама юкъебихьаб цхьаккха хIама гонахьа доаца нах. Из хурдашар, нагахьа санна шаккхе да хьаьнъалагIа хинналаре, цар сихха зулам даьраш Iаьдалга дIабенна баларе.

1981 шера 30 октябре Султыгов Мухтара Идрисен Баркинхоев Махьмад-Сале Руслане низагIа йодаьй Гомкортиева Махьмада Роза. ЙоI йодаьчун даьша, йоI шоайцига йолга ма хайнге а, цу саррахье дIа а йига даьшка дIеенай из, цох хила мегаш хинна кхы а доккхагIа зулам ца а хулийташ.

Белгалдаьккхача беса, ла йиш йоацаш совдаьннад уж зуламаш. Наха дIадех уж зуламаш дераштa а юкъеухараштa а чIоагIа уголовни бехк белга.

1982 шера 16 августа КартоевгIар Берснакъий Салмана, Iусама Беслана, Iаддарахьмана Руслана, Хамчиев Султана Махьмада шоайла барта а баха Картоев С. Б. сесаг е йодаьй 1963 шера яь «Советский» яхача совхоза секретарь хинна Яндиева ХIарона Iайна. тIера барзкъаш а дохадеш, човнаш а еш.

Iаьдал сарцагIа а даьша, хьа а лаьхха, даьшка дIаелар йоI. Цхьабакъда, юкъенхача наха Iоткъам а баь из йодаьчунга йоI маьре яхийтар даьша.

Йодаь йоI Яндиева хьалкхар дехаш яхача а из йодаьраштa дукхьала лоткъамаш даьча а йиIий даьша суде хийцар лоткъамаш, харц тешал де болабелар.

Дувца а дезац, наха хьалхашка мел доастама хIама дар цар даьр. Из новкъадале а, цу тайпара моттигаш паIшинъ мара йоацаш яц. Зуламхо бехнах ца валийтара а цунна йоагIаш йола наказани яра а, хIаьта иштта цу тайпара дола гIулакхаш юкъера дIададахара а зуламхошта дукхьала тIагIертта къовсам лоаттабе беза. ХIара гражданина декхар да цу тайпара гIулакх нийсденнача хана шийна могар деш сарцагIвалар. Лакхе нийцача вьнена чубахка судаш вай Малгобекски городской судо, хIаьта суда приговор судъярех цаI Картоев Р. А. болх беш хиннача автотранспортни предприяте дийна а дийнад. Суд яьча Картоева Р. А. хьалха новкъостий хинвараца во дийцар цунах.

Иштта уйлаш йолаш ба вай республике баха дукха дукхагIа бола нах. цудухьа суда органаша, цар дIадехар кхоачаш а деш, дIахьоргба шоай болх, цIенхаштта бехктокхаме увзаргба вай даха а болх бе а ца дутараш.

А. ЧАНИЕВ,
Нохч - ГIалгIай АССР Лаьхехьарча суда председатела заместитель.

ТЕЛЕВИДЕНИ

27 ДЕКАБРЬ
II ПРОГРАММА

17.20 — «Халкъа депутатий Советашка».
17.50 — Киножурнал.
18.00 — «Дуней халкъашта юкъара обозрени» (гIалгIай меттала).
18.15 — Фильм.
18.25 — «Iилам лорадер» (нохчий меттала).
18.55 — Фильм-реклама.
19.00 — «Нохч-ГIалгIайчен дин».
19.20 — «Шун кьахатех». Концерт.
19.50 — «Лоралуш кила цIергIа...». Бераштa лаьрхIа передача.

28 ДЕКАБРЬ
II ПРОГРАММА

17.15 — «Машарах дола дош» (нохчий меттала).
17.25 — «Энергетика нардадараш». Фильм.
17.30 — Хьайбаш лелeдар — ударни фронт. «Резервех дукхагIа пайда эца» (нохчий меттала).
17.50 — Документальни фильм.
18.00 — «Нохч-ГIалгIайчен дин».
18.20 — Киножурнал.
18.30 — Шу чакхделаш. «Хьалъеш латт нерда заводе».

РАДИО

27 ДЕКАБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — Лирически илланаш аьшараш (гIалгIай меттала).
9.15 — «Кердача шера къахьегама совгIаташ (нохчий меттала).
9.30 — «Къона замане» яхе радиожурнал (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — «Бокхбийчарна берех лаьцаI». «Кхуваш боагIараш». Беседа (гIалгIай меттала).
16.15 — «Юрта боахаме хьалхалаттачарив». Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Юртара оалар» (эрсий меттала).

УКВ

12.00 — «Вай городера зIамигa сог». Ленински комсомола цIерагIча театра спектакль.
19.42 — Меттигерча композиторий лирически иллеш.
20.20 — «ТIеккхьара бийса». А. Бокова вуьцарах оттаь радиопостановка.
20.41 — С. Димаев. Соната.

28 ДЕКАБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Нохч-гIалгIай музыка концерт.
11.15 — Дисциплина — толамий лард». Корреспонденци.
11.30 — Концерт (нохчий меттала).
15.15 — «Берттайнача дезале» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала).
15.35 — «Дена тоам» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хоттамаш бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Дуней халкъашта юкъара обозрени (нохчий меттала).
16.15 — Иллеш дIаоал Э. Тимурзиева (гIалгIай меттала).
16.45 — Империализма агрессивни маIан. Цун идеологически диверсиш (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Доьгора материалий кхоа бар». Зарисовка (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — «Маьх хьайбакара дукъа». Радиоспектакль.
18.53 — Художественни самодеятельноста дачьалацарий концерт.

Хоттнаш

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш. Iуйранйна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 0—5, Грозне 1—3 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 3—8 градус шелали дийнахьа 6—11 градус йIовхали йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместители — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттеи деношка

СФ02476. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 6011.